

Kajuhova 2,
3000 Celje

Dilema sodobne ženske: Družina ali kariera

Raziskovalna naloga

Področje: sociologija

Avtorica: Kaja Kolar

Mentorica: Nina Trojner, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2019

Zahvala

Zahvaljujem se vsem, ki so mi kakorkoli pomagali pri nastanku raziskovalne naloge. V prvi vrsti bi se rada zahvalila vsem anketirankam, ki so si vzele čas in izpolnile anketo ter delile z mano svoje izkušnje in mnenja glede družine in kariere. Predvsem iskrena hvala mentorici Nini Trojner, profesorici sociologije, za trud, čas, hitre odzive, potrpežljivost, usmerjanje in svetovanje. Bila mi je vedno na voljo, ko sem karkoli potrebovala in me vodila pri ustvarjanju seminarske naloge. Zahvaljujem se tudi koordinatorici prof. Nataši Marčič. Za lektoriranje se najlepše zahvaljujem svoji mami Luciji Kolar. Hvala vsem, ki ste me pri delu spodbujali in pomagali, da je končen rezultat takšen, kakršen je.

Kaja Kolar

Povzetek

V raziskovalni nalogi preverjam, kako se sodobne ženske spoprijemajo z vsakodnevno dilemo družine ali kariere. Z vse višjo izobrazbo in ob večji vključenosti na trg dela se morajo spopadati z mnogimi odločitvami. Kariera, materinstvo oziroma družina se mnogokrat izključujejo. V anketi sem ženskam v starosti od 20 do 45 let brez otrok oziroma s predšolskimi in osnovnošolskimi otroci zastavila vprašanja na temo kariere in materinstva. V teoretičnem delu seminarske naloge sem na podlagi statističnih podatkov RS, člankov znanih avtorjev in drugih besedil predstavila dileme žensk pri odločanju o družini in karieri. Nato sem v empiričnem delu na podlagi omenjene ankete ter intervjuja z znano žensko s kariero in družino skušala hipoteze, ki sem jih zastavila pred pričetkom raziskovalne naloge, potrditi ali ovreči.

Ugotovila sem, da večina žensk danes živi in dela tako, kot jim narekujejo okolica in družba. Ženske so kljub formalno enakovredni vključenosti v družbo še vedno označene kot gospodinje. V vsakem primeru je breme gospodinjstva večinoma v njihovih rokah. Večina jih je delovno aktivna in mora usklajevati družino, gospodinjska opravila in kariero. Iz empiričnega dela raziskovalne naloge je mogoče ugotoviti, da jim družba in okolje ponujata malo olajšav, ki bi jim omogočale lažje usklajevanje službenega in zasebnega življenja.

Ključne besede

- Ženska
- Družina
- Kariera
- Odločanje
- Dileme

Kazalo

Zahvala	2
Povzetek	3
Ključne besede	3
Kazalo	4
Kazalo grafov	5
Kazalo tabel	5
Kazalo slik	5
1. UVOD	6
1.1. Opredelitev problema	6
1.2. Hipoteze	6
1.3. Metodologija	6
2. TEORETIČNI DEL.....	7
2.1. Tradicionalna vloga ženske.....	7
2.2. Delovni trg in ženske	7
2.3. Delitev dela v družini - gospodinjsko in skrbstveno delo	9
2.4. Vpliv družine na poklicno življenje	11
2.5. Ženske s kariero.....	12
3. EMPIRIČNI DEL.....	13
3.1. Anketa	13
3.1.1. Opis vzorca raziskave.....	13
3.1.2. Opis merskih instrumentov	13
3.1.3. Opis postopka zbiranja podatkov	14
3.1.4. Analiza in interpretacija rezultatov	14
3.2. Intervju	33
4. RAZPRAVA.....	35
4.1. Vrednotenje zastavljenih hipotez.....	35
5. ZAKLJUČEK	41
6. VIRI IN LITERATURA	43
6.1. Literatura	43
6.2. Internetni viri.....	43
6.3. Vira grafa in tabele	43
7. PRILOGE	44
7.1. Prazen anketni vprašalnik.....	44
7.2. Vprašanja za intervju	48

Kazalo grafov

Graf 1: Plače žensk nižje od plač moških (SURS, 2017)	9
Graf 2: V katero starostno skupino spadate?	14
Graf 3: Kje živite?	15
Graf 4: Kakšna je vaša izobrazba?	15
Graf 5: Delovna aktivnost	16
Graf 6: Imate otroke?	17
Graf 7: Kdaj si želite oblikovati družino?	17
Graf 8: Kdaj ste oblikovali družino?	18
Graf 9: Menite, da je danes veliko žensk, ki se odločijo za kariero in s tem odložijo materinstvo?	19
Graf 10: Ali ste tudi sami zaradi kariere odložili ali še odlašate z materinstvom?	19
Graf 11: Mož/partner ima več prostega časa kot jaz.	20
Graf 12: Mož/partner se lažje odpravi na dodatno strokovno usposabljanje.	21
Graf 13: Nimam časa za aktivnosti, namenjene le meni.	21
Graf 14: Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.	22
Graf 15: Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.	22
Graf 16: Več časa bi rada preživela z otroki.	23
Graf 17: Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.	23
Graf 18: Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti otrok.	24
Graf 19: Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna	24
Graf 20: Ko v službi zaradi dela ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.	25
Graf 21: Doma veliko razmišljam o službi.	25
Graf 22: Kdo v vaši družini skrbi za gospodinjstvo?	26
Graf 23: Kaj vam pomeni več?	27
Graf 24: Ste imeli kdaj možnost napredovati na poklicni poti pa ste zaradi družine to odložili?	28
Graf 25: Ne. Zakaj?	29
Graf 26: Da. Zakaj?	30
Graf 27: Če bi lahko še enkrat izbirali, bi se odločili drugače?	31

Kazalo tabel

Tabela 1: Indeks enakosti spolov (SURS, 2016)	11
---	----

Kazalo slik

Slika 1: Manica Janežič Ambrožič	34
--	----

1. UVOD

1.1. Opredelitev problema

Veliko je žensk, ki v svojem življenju stremijo k visoki, uspešni karieri. Takšne ženske so hitro postavljene pred odločitev, kaj narediti z družino in ali se raje posvetiti karieri. Večina žensk si želi postati tudi mama, a kariera v njihovem življenju pomeni lastno zadovoljstvo in osebno rast. Predpostavljam, da v širšem obstajata dva tipa žensk. Tiste, ki se odločajo za odloženo materinstvo in tiste, ki kljub postavljenim visokim ciljem v kariernem svetu čas uspešno namenijo tudi ustvarjanju družine, čeprav slednje zanje pomeni veliko naporov in odrekanja.

Zaradi vse bolj množičnega prodora žensk na trg dela vedno več žensk stremi k dosežkom na poklicnem področju. Želijo pokazati svoje znanje, napredovati, si ustvariti kariero in se na nek način zoperstaviti moški »nadvladi«, ki je veljala od nekdaj. Kljub temu nekatere ženske ne vidijo potrebe, da bi se za ustvarjanje uspešne kariere morale odreči družini. Ker je današnja moderna družba še vedno bolj moško naravnana in ker se tradicionalni stereotipi le počasi spreminjajo, lahko predvidevamo, da je vprašanje, kako uskladiti ti dve zahtevni področji (družino in kariero), še vedno aktualna ženska dilema, predvsem pa izziv.

Z vidika žensk želim torej ugotoviti, kakšna je njihova vključenost v družbeno življenje (in to tudi ovrednotiti) ter pojasniti njihovo odločanje glede družine in kariere. Ob tem želim ugotoviti, kakšno pot so ženske izbrale, kakšne posledice imajo njihove odločitve in kako to vpliva na njih. Ob tem me zanima, če svoje odločitve morda obžalujejo ali so z njimi zadovoljne.

1.2. Hipoteze

Pred izdelavo raziskovalne naloge sem si zastavila štiri hipoteze in jih med raziskovanjem potrdila ali ovrgla.

1. Anketiranke kljub formalno enakovredni vključenosti v javno življenje še vedno nosijo večino skrbi za družino in gospodinjstvo.
2. Večina anketirank se srečuje z izzivi usklajevanja kariere in družinskega življenja.
3. Večini anketirank pomeni družina več kot kariera.
4. Anketirankam, ki prihajajo s podeželja, je kariera manj pomembna. (Zaradi stereotipne in tradicionalne podobe ženske, ki je na podeželju bolj opazna.)
5. Večina anketirank podredi svoje karierni ambicije ustvarjanju in posvečanju družini.

1.3. Metodologija

- Pregled ugotovitev znanih avtorjev v obstoječih člankih in študijah o izpostavljenih temah
- Uporaba statističnih podatkov
- Anketa med ženskami v starostni kategoriji med 20. in 45. letom
- Intervju z izbrano žensko z uspešno kariero

2. TEORETIČNI DEL

2.1. Tradicionalna vloga ženske

Ženske so že od nekdaj predvsem stereotipno predstavljene kot gospodinje, matere. Ta stereotip se pogosto uporablja tudi danes, kljub temu da naj bi bile ženske enakovredno vključene v družbo. Prav zaradi tega imajo sodobne ženske težjo nalogo pri sprejetju v družbo. Predvsem pa, da se v družbi predstavijo kot enakovredne moškim.

Danes poznana tradicionalna delitev dela se je oblikovala s procesi industrializacije. Dom in družina sta dobila oznako »zasebne«, delo in udejstvovanje v življenju izven doma pa »javne« sfere. Tako so postale razlike med spoloma jasno institucionalizirane. Različne lokacije doma in dela so otežile vključevanje žensk v delovno silo. Vloga ženske je postajala vedno bolj usmerjena na družino, njeno sodelovanje v javnosti pa je bilo zaradi tega izredno omejeno. (Černigoj-Sadar, 2000)

Kljub temu ženske nikoli niso bile popolnoma izključene s področja plačanega dela. S širjenjem industrializacije so potrebovali tudi žensko delovno silo. A vrednost ženskega dela se ni drastično spremenila. Zaposlovale so se v pretežni meri v poklicih, ki so bili podobni neplačanemu delu doma. Plačano delo žensk je dobilo oznako »žensko«, bilo je slabše vrednoteno in slabše plačano od »moškega« dela. Danes je takšna delitev značilnost oziroma slabost trga delovne sile. »Ko se ženske vključujejo v sfero plačanega dela, vstopajo na trg delovne sile, ki je spolno stratificiran – ženske ne opravljajo enako ovrednotenih del (niti statusno niti materialno) kot moški. Skoncentrirane so v »ženskih« poklicih in na področjih, ki ponavadi predstavljajo domača dela in »naravne« ženske vloge; položaj žensk v plačanem delu odseva položaj žensk v družbi in je v skladu z družbeno delitvijo dela na ženska in moška.« (Kanjuro Mrčela, 1996).

2.2. Delovni trg in ženske

Danes se ženske še srečujejo z veliko ovirami, saj družba le počasi priznava enakovredno vključenost slednjih na trgu dela. Eden izmed pomembnejših dejavnikov pri tem je izobraženost. Izobraženost žensk se je danes bistveno spremenila. Na to je vplivala predvsem večja vključenost žensk v izobraževalni sistem.

Med ženskami in moškimi v EU glede na stopnjo izobrazbe pri nižji stopnji izobrazbe skoraj ni razlik. Pri višjih stopnjah pa so vidni drugačni vzorci. Leta 2017 sta bila v EU v starostni skupini 25-64 let deleža žensk in moških, ki so končali nižjo stopnjo izobrazbe (največ osnovnošolska izobrazba), skoraj enaka (22 % za ženske in 23 % za moške). Manjši delež žensk (44 %) kot moških (48 %) v EU je končal srednješolsko izobrazbo. Terciarno izobrazbo je v EU imelo 33 % žensk in 30 % moških. Ženske so predstavljale večino oseb s tako izobrazbo v skoraj vseh državah članicah (SURS a, 2017).

Leta 2016 je bilo v Sloveniji 817.000 delovno aktivnih prebivalcev, od tega je bilo 370.000 ali 45 % žensk. 275.000 delovno aktivnih prebivalcev Slovenije je imelo terciarno izobrazbo, od tega 59 % žensk (SURS b, 2018)

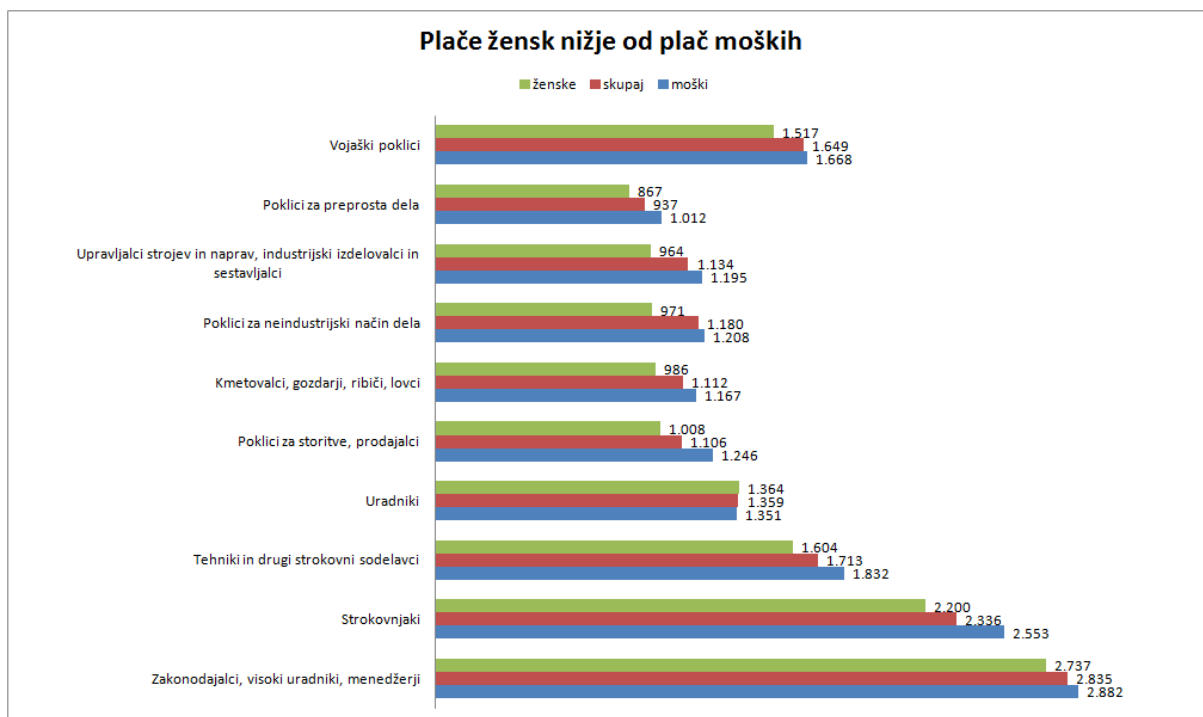
Izobrazba naj bi tako pomenila tudi kam, kako in kdaj naj bi se ženske zaposlile. A ne glede na njihovo izobraženost je zaposlovanje za ženske velikokrat predstavljalo problem. Ko pa so bile enkrat že zaposlene, so bili njihovi pogoji drugačni od pogojev moških, kar je kazalo na izrazito neenakost.

Povprečna mesečna bruto plača žensk je bila v 2016 v skoraj v vseh dejavnostih nižja od povprečne mesečne bruto plače moških. Izjeme, tj. dejavnosti, v katerih je bila povprečna mesečna bruto plača žensk višja od povprečja v teh dejavnostih, so bile naslednje dejavnosti: oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki, saniranje okolja, gradbeništvo in promet, skladiščenje (v prvi za 11,7 %, v drugi za 13,1 % in v tretji za 10,1 %). V omenjenih dejavnostih sicer prevladujejo glede na število zaposlenih oseb moški (v prvi in tretji dejavnosti je bilo v vsaki le petina žensk, v gradbeništvu pa celo le desetina), vendar ženske v teh dejavnostih opravljajo bolj plačana dela. Najvišja razlika v povprečni mesečni bruto plači med moškimi in ženskami je bila v dejavnosti zdravstvo in socialno varstvo ter v finančnih in zavarovalniških dejavnostih (moški so v prvi prejeli 23,6 % več, ženske 5,6 % manj od povprečja v tej dejavnosti, v drugi moški 17,5 % več, ženske 10,2 % manj od povprečja v tej dejavnosti) (SURS c, 2016).

Razlika v plačah med spoloma kaže sliko neenakosti glede urne postavke. Del razlike v plačah je mogoče pojasniti s posameznimi značilnostmi zaposlenih moških in žensk (npr. izkušnje in izobrazba) ter s sektorsko in poklicno spolno segregacijo (npr. več moških kot žensk v določenih sektorjih/poklicih z višjimi plačami v primerjavi z drugimi sektorji/poklici). Posledično je razlika v plačah med spoloma povezana s številnimi kulturnimi, pravnimi, socialnimi in ekonomskimi dejavniki, ki presegajo preprosto zahtevo po enakem plačilu za enako delo. V Sloveniji pa je znan tudi podatek, da imajo ženske v povprečju za 6 % nižje plače kot moški (SURS b, 2016). Na povezanost razredne in spolne diskriminacije je opozoril tudi Wright, ko je ugotavljal, da so ženske slabše plačane tudi zato, ker so nadpovprečno zastopane v delavskem razredu (M. Počkar in drugi, 2011).

Višje- in visokošolsko izobražene ženske so za svoje delo prejele mesečno povprečno 2.146 EUR bruto, kar je bilo 450 EUR manj, kot so prejeli moški z enako izobrazbo. Statistično gledano revščina grozi v Sloveniji več ženskam kot moškim. Stopnja tveganja revščine je bila med ženskami v letu 2016 15,2-odstotna, med moškimi pa 12,5-odstotna. Razmeroma veliko razliko med spoloma ustvarja predvsem stopnja tveganja revščine med starejšimi ženskami. Med ženskami, starimi 65 ali več let, je bila stopnja tveganja revščine 22,5-odstotna, med starejšimi od 74 let pa celo 26,6-odstotna (SURS d, 2016).

Graf 1: Plače žensk nižje od plač moških (SURs, 2017)

Statistika kaže, da več ko ima ženska otrok, manj je delovno aktivna. Zanimivo je predvsem, da je stopnja delovne aktivnosti za ženske brez otrok znašala 66 %, za ženske z enim otrokom se je stopnja zvišala na 71 %. Delež brezposelnih žensk je višji kot delež brezposelnih moških. Leta 2017 je v EU stopnja brezposelnosti znašala za ženske 7,9 % in za moške 7,4 % (SURs a, 2017).

Znano je tudi, da skoraj tretjina delovno aktivnih žensk dela z delovnim časom, krajšim od polnega. Pomemben vidik usklajevanja poklicnega in družinskega življenja je delo z delovnim časom, krajšim od polnega, vendar tak delovni čas ni enakomerno razporejen med ženskami in moškimi. Leta 2017 je v EU 32 % delovno aktivnih žensk in le 9 % delovno aktivnih moških delalo z delovnim časom, krajšim od polnega (prav tam).

2.3. Delitev dela v družini - gospodinjsko in skrbstveno delo

Velja prepričanje, da so odnosi med družinskimi člani od druge polovice 20. stoletja naprej vse bolj egalitarni, gospodinjsko delo bolj enakomerno porazdeljeno, družinske vloge čedalje bolj integrirane, odgovornosti pa vedno bolj skupne. To je vodilo simetričnih družin avtorjev P. Willmonta in M. Younga (1975 v Počkar in Tavčar Krajnc, 2012).

Delitve vlog v družini so lahko:

- segregirana ali asimetrična delitev vlog, kar pomeni, da obstaja jasna delitev na tipično ženske in tipično moške vloge, ki se medsebojno zelo razlikujejo;
- integrirana ali simetrična delitev vlog, kar pomeni, da si partnerja delo in odgovornost za družinsko življenje enakomerno delita.

Postopno spreminjanje asimetrične družine s segregiranimi vlogami k simetrični družini z integriranimi vlogami so spodbujali predvsem: večja zaposlenost žensk in njihova povečana ekonomska

samostojnost ter spremenjen družbeni položaj žensk, možnost razveze zakonskih zvez, zvišan življenjski standard gospodinjstev in večja geografska in socialna mobilnost ter manjši neposredni vpliv (tradicionalnega) sorodstva. Sociološke raziskave so doslej pokazale, da so integrirane vloge in s tem simetričnost družinskega življenja prej mit kakor resničnost, omejene so na majhen delež družin. Simetričnost družinskega življenja je močno povezana s stopnjo izobraženosti partnerjev in s pripadnostjo družine nekemu družbenemu sloju (Počkar in Krajnc, 2011).

Raziskave v Evropi in pri nas kažejo, da ženske še vedno opravljajo veliko večino gospodinjanskega in družinskega dela, ne glede na to ali so zaposlene zunaj doma ali ne. Vloge so bolj integrirane v prostočasne dejavnosti in odločanju. A tudi tedaj, ko se moški vključujejo v družinsko delo, je zelo verjetno, da sodelujejo pri prijetnejših opravilih, kot so igre, sprehodi, in pri manj rutinskih ter čustveno napornih delih. Ženske še vedno bolj kot moške obravnavajo kot socialno neodgovorne, če je gospodinjstvo neurejeno ali če imajo otroci v šoli težave (Švab, 2001).

Funkcionalisti so prepričani, da spolne razlike prispevajo k družbeni stabilnosti. Talcott Parsons tako poudarja pomen jasne delitve dela v družini po spolu za dobro delovanje modernih industrijskih družb. Prepričan je, da morajo ženske imeti ekspresivno vlogo, tj. skrbeti za družino, (primarno) socializacijo otrok in čustveno podporo možu in otrokom. Moški naj opravljajo instrumentalno vlogo hranilcev družine. Po Parsonsu takšna komplementarna delitev dela temelji na bioloških razlikah med spoloma. To naj bi zagotavljalo solidarnost v družini, njeno dobro funkcioniranje in prek tega tudi funkcioniranje družbe (Počkar in drugi, 2011).

Ta pogled na delitev dela v družini je povzročil tudi kritike, ki so prihajale s strani feminističnih teorij. Te so se ukvarjale s spolno neenakostjo z vidika družbenih in kulturnih stališč ter opozarjale na seksizem in diskriminacijo žensk v politiki, na delovnem mestu, itd. Del feminističnih teorij je iskal odgovor za spolno diskriminacijo predvsem v patriarhatu, v manjši meri pa so povezovale problematiko spolne neenakosti z drugimi vidiki družbene slojevitosti, kot sta razred ali etnična pripadnost, ki ravno tako vplivajo na položaj žensk (prav tam).

Neplačano delo naj bi bilo tako rekoč sinonim za »žensko delo«, kar popolnoma spremeni razmerje v delitvi dela med spoloma. Se pravi, da je močno spolno deljeno. Ženske temu delu namenijo veliko več časa kot moški, pa tudi če na primer za ta opravila najamejo pomoč, njim še vedno ostane skrb in nadzor nad tem, kako bo delo opravljeno. Raziskave so med drugim tudi pokazale, da ženske po poroki pričnejo opravljati več neplačanega dela, medtem ko se količina neplačanega dela, ki ga po poroki opravljajo moški, zmanjša. Coltrane pri tem pravi, da je človeški obstoj odvisen od rutinskih dejavnosti prehranjevanja, oblačenja, varovanja in skrbi. To družinsko delo oziroma družbeno reproduktivno delo je ravno tako pomembno kot delo, ki se dogaja v formalni tržni ekonomiji. Raziskave kažejo, da je celotna količina časa, namenjenega neplačanemu delu primerljiva s časom, namenjenim plačanemu delu. Znano je, da je ima neplačano delo, še posebej gospodinjstvo delo, negativno oznako, v veliki meri zato, ker se nanj gleda kot na »žensko delo« (Coltrane, 2000).

Težko bi rekli, da so ženske glede zaposlenosti zunaj doma v enakem položaju kot moški. Prav zato, ker se ženskam pripisuje odgovornost za dom in otroke, so njihove možnosti na trgu delovne sile manjše. Težje dosežejo dobro plačana delovna mesta in težje napredujejo oziroma sploh dobijo možnost za napredovanje. Fraza svobodni in enakopravni posamezniki torej drži bolj za moške. Ženske so na trgu delovne sile strukturno neenakopravne, če pa so obenem tudi matere, niso niti svobodne (Počkar in Krajnc, 2012).

2.4. Vpliv družine na poklicno življenje

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja so pričeli podreprezentiranosti žensk na položajih moči posvečati več pozornosti. Med razloge za ta preobrat sodijo tudi procesi globalizacije, saj je svetovna konkurenca ustvarila potrebe po izpopolnjevanju in odličnosti delovne sile. Pojavilo se je tudi pomanjkanje usposobljenih belih moških za ključna delovna mesta. Obenem je sodelovanje žensk v delovni sili pokazalo, da so neizkoriščen človeški vir (Linehan, 2001).

Glede zakonskega stanu nekatere organizacije postavljajo dvojna merila. Medtem ko za poročene moškega predpostavljajo, da se v celoti posveti delu zaradi trdne podpore v domačem okolju, pa se jim zdi poročena ženska preveč vezana in lahko zaradi družine prej zanemari poklicno kariero. Pogosto se menedžerke izogibajo dodatnim družinskim obveznostim, tako večina evropskih menedžerk ni poročenih oziroma so brez otrok (prav tam).

Usklajevanje poklica in družinskega življenja je »koncept politike enakih možnosti spolov«, ki si prizadeva za enakopravno delitev dela doma med obema spoloma. Usklajevanje ni obravnavano kot problem sam po sebi, ampak kot težava pri večji udeležbi žensk na trgu dela. Gre za nenehno prilagajanje družinskega življenja glede na potrebe na trgu dela, vendar v obratni smeri ni prilagajanja (Hrženjak, 2007).

Z družbeno mobilnostjo (možnost posameznika, posameznice, da spremeni svoj družbeni status) žensk so se začeli ukvarjati šele v novejšem času. Če so za izhodišče vzeli družino, iz katere ženske izhajajo (status moža), se razredna mobilnost ni bistveno razlikovala od moških, če pa so upoštevali poklic ženske, je bila zaznana večja mobilnost v primerjavi z moškimi, vendar na račun večje mobilnosti navzdol. Ženske imajo manjšo možnost, da pridejo do višjih položajev v družbi, tudi če prihajajo iz družin, ki so na vrhu ali blizu vrha družbene slojevitosti (Počkar in drugi, 2011).

Tabela 1: Indeks enakosti spolov (SURS, 2018)

	EU-28	Slovenija	Rang ¹⁾
Indeks enakosti spolov	66,2	68,4	10
 oblast	48,5	60,6	5
 čas	65,7	72,9	7
 denar	79,6	81,6	12
 zdravje	87,4	87,7	13
 delo	71,5	71,8	16
 znanje	63,4	55,0	21

Na tabeli 1 (Indeks enakosti spolov, SURS, 2016) je prikazano razlikovanje med moškimi in ženskami, ki ga med drugim meri Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE). Slednji je razvil t. i. indeks enakosti spolov. Od leta 2005 meri razlikovanje med spoloma na šestih področjih (delo, denar, znanje, čas, oblast, zdravje) in na dveh satelitskih področjih (nasilje nad ženskami in prekrivajoče se neenakosti) Slovenija je po teh področjih v letu 2015 dosegla 68,4 točke od stotih možnih in se je s tem podatkom med državami članicami EU uvrstila na 10. mesto. Slovenija se je na petih področjih (delo, denar, čas, oblast, zdravje) uvrstila nad evropsko povprečje, na področju znanja pa pod to povprečje. Najpomembnejši razlog je bil ta, da je bil v študij s področja izobraževalnih ved, umetnosti in humanistike, zdravstva ter socialnega dela vključen večji delež žensk kot moških kot v večini drugih držav EU-28 (SURSB, 2018).

2.5. Ženske s kariero

Življenje sodobnih žensk je danes pogosto kot tekma, v kateri družina in kariera tekmujeta za njihovo časovno, čustveno in intelektualno pozornost. Ob pomanjkanju olajšav zanje in dostikrat razumevanju okolja, je preobremenjenost logična posledica. Kariera je način izgrajevanja poklicne poti, ki vodi k vedno višjim poklicnim položajem in s tem tudi k višjim položajem v družbi. Za uspešno kariero je potrebna večja vpletenost in zavzetost posameznika kot pri »običajni« službi. Oseba mora imeti najprej čim višjo formalno izobrazbo, za posameznika pa to pomeni osebno rast, način doseganja osebnostnih ciljev ter vir samo identitete in samopodobe.

Ženske so slabše zastopane na položajih, kjer se odloča. Na primer v menedžmentu, v državnih institucijah in na drugih položajih, kjer se sprejemajo odločitve. Pri nas jih je med visokimi uradniki in menedžerji 33 %. V slovenskem parlamentu je zastopanost po zaslugi t. i. ženskih kvot, po katerih mora biti med kandidati na volilnih listah vsaj 35 % žensk, zastopanost nekoliko večja. Trenutno je v slovenskem parlamentu 25 poslank (27 %), v prejšnjem sestavu (2015-2018) pa jih je bilo 31 (malo več kot 33 % oziroma dobra tretjina). Med državami članicami EU je samo ena premierka, 15% je predsednic parlamenta, 24% jih je članic parlamenta (Počkar in drugi, 2011 str. 93).

Stereotipi o družbenih vlogah žensk in moških se spreminjajo. V razvitih modernih družbah ne reduciramo več vloge ženske na vlogo žene in matere. Kljub temu stereotipno dojetje žensk in moških ni odpravljeno. Domače delo in skrb za družinske člane je še vedno prvenstveno dojeto kot naloga žensk, kar otežuje njihovo kariero in vpliva na status žensk in moških v družbi (Počkar in drugi, 2011).

3. EMPIRIČNI DEL

Na začetku empiričnega dela bom predstavila rezultate ankete. Analizirala in interpretirala bom anketo, ki je bila namenjena izključno ženskam, predvsem takim, ki imajo družino ali jo načrtujejo (lahko so brez otrok oziroma predvsem s predšolskimi in osnovnošolskimi otroci). V drugem delu empiričnega dela naloge pa bom predstavila intervju z znano žensko s kariero.

3.1. Anketa

3.1.1. Opis vzorca raziskave

Moj vzorec predstavlja 129 žensk, ki so izpolnile anketo med 28. februarjem in 5. marcem 2019. Anketiranke so bile razdeljene v 4 starostne skupine. Do 24 let, od 25 do 29 let, od 30 do 35 let in starejše od 36 let. Največ jih je bilo starejših od 36 let, in sicer 66 anketirank oz. 51 %. Tistih, ki so med 30. in 35. letom je bilo 39 oziroma 30 %. Od 25. do 29. leta jih je bilo 20 oziroma 16. Najmanj anketirank je bilo v starosti do 24 let (4 anketiranke, ki predstavljajo 3 %).

Glede na izobrazbo lahko anketiranke razdelim v dve kategoriji. Takšne s srednješolsko izobrazbo (29 anketirank – 22 %) in takšne z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (100 anketirank – 78 %). Med anketirankami je 85 % (110) anketirank delovno aktivnih, 4 % (5) anketiranke brezposelne, 2 % (3) anketiranke doma po lastni volji zaradi otrok, 9 % (11) anketirank pa ima nek drug status.

3.1.2. Opis merskih instrumentov

V anketnem vprašalniku sem preverjala odnos sodobnih žensk do njihove družine in karierni poti. Zanimal me je predvsem njihov odnos do družine in kariere ter mnenja in predlogi, na podlagi katerih bi se ženske lažje odločile med njima. Anketa je bila sestavljena iz 13 vprašanj, od tega sta imeli dve tudi podvprašanje. Sedem jih je bilo zaprtega tipa, eden odprtega tipa, šest kombiniranega tipa in eno v obliki ocenjevalne lestvice. Podvprašanja sta bili vključeni pod vprašanja kombiniranega tipa. Večina vprašanj je ponudila le en možen odgovor. Le na eno vprašanje je bilo možnih več odgovorov, kar je bilo posebej navedeno. Anketiranke, ki so na vprašanje, če imajo otroke, odgovorile z 'ne', so v nadaljevanju odgovarjale le na vprašanja, ki so bila manj povezana z družino. Anketni vprašalnik je priložen na koncu naloge.

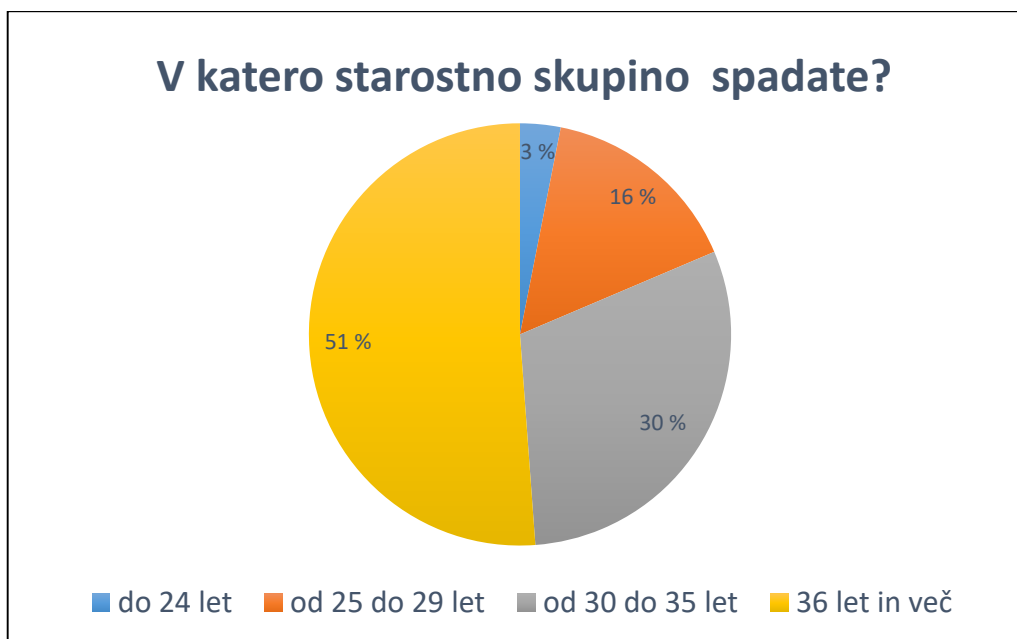
Odgovore na 1., 3. in 4. vprašanje sem uporabila pri opisu vzorca. Sedem trditvev 8. Vprašanja in 9. Vprašanje merijo pravilnost hipoteze 1, ki govori o enakovredni vključenosti anketirank na različnih področjih. 2. in 10. vprašanje merita pravilnost hipoteze 4, saj se nanašata na okolje (kraj) iz katerega anketiranke prihajajo, in možnost, kaj anketirankam pomeni več. 6., 7. in 12. vprašanje ter tri trditve iz 8. vprašanja merijo pravilnost hipoteze 2, ki se navezuje na izzive, ki jih imajo ženske pri odločanju med družino in kariero. 10. in 12. vprašanje preverja hipotezo 3, ki anketiranke postavlja pred dejstvo, kaj jim pomeni več in če so s svojimi odločitvami zadovoljne. 11. vprašanje in obe podvprašanja preverjajo hipotezo 5, ki navaja, da anketiranke kariero podredijo družini. 13. vprašanje dovoljuje anketirankam, da same zapišejo pogoje, ki bi po njihovem mnenju pripomogli k lažjemu odločanju žensk med družino in kariero.

3.1.3. Opis postopka zbiranja podatkov

Podatke sem zbirala tako, da sem naredila spletno anketo na portalu 1ka. Spletno anketo sem delila med ženske, ki jih poznam, in tudi njih prosila, ali jo lahko delijo naprej. Ženske so na osem vprašanj odgovorile tako, da so samo izbirale med navedenimi možnostmi, pri šestih vprašanjih so lahko izbrale tudi odgovor "drugo" in vstavile svoj odgovor. Zadnje vprašanje pa je bilo odprtega tipa, kar pomeni, da so lahko vanj vpisovale svoje mnenje. Anketa je bila na spletnem portalu odprta 6 dni, med 28. februarjem in 5. marcem 2019. Večina anket je bila rešenih v približno 4 minutah. Anketo je odprlo ali začelo reševati 217 žensk. Anketne vprašalnike, ki so bili nepopolno rešeni, sem iz analize izključila. Tako sem na koncu dobila 129 rešenih vprašalnikov. Nekaj izmed teh je bilo tudi delno rešenih, kar je navedeno pri vsaki interpretaciji grafov posebej.

3.1.4. Analiza in interpretacija rezultatov

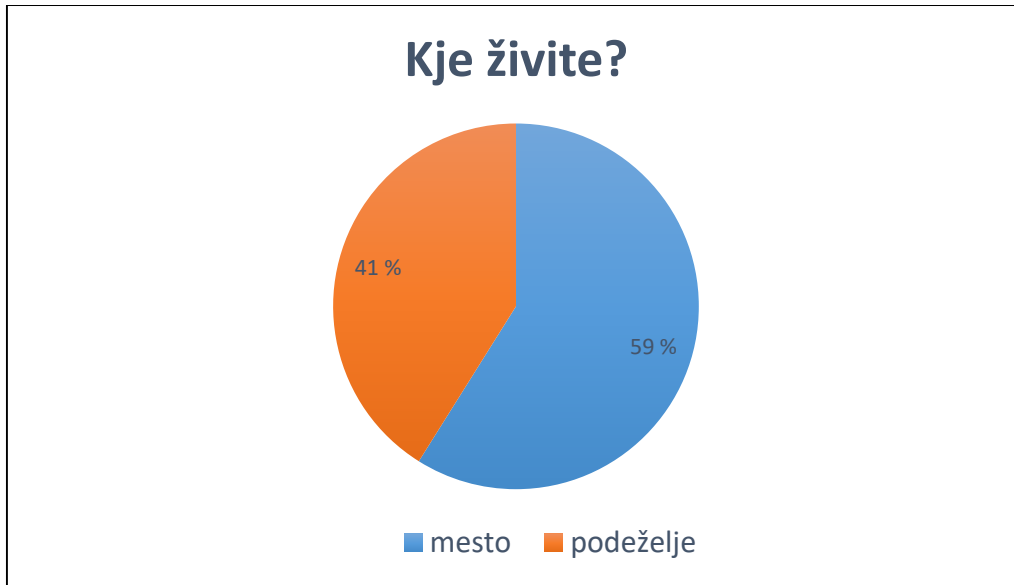
1.

Graf 2: V katero starostno skupino spadate?

Na anketo je odgovorilo 129 žensk. Želela sem ugotoviti starost žensk, ki so reševale anketo. Razporedila sem jih v 4 starostne skupine. Največ anketirank je bilo starih nad 36 let, to je 51 % oziroma 66 anketirank, kar me ni presenetilo glede na to, da sem iskala ženske z družino. Med 30. in 35. letom jih je bilo 30 % (39 anketirank). Med 25. in 29. letom 16 % (20 anketirank), do 24. leta pa le 3 % (4 anketiranke). V nadaljevanju starost ni bila tako pomembna, ker sem se bolj osredotočala na to, kako ženske delujejo v družbi in kakšno je njihovo usklajevanje med družino in kariero.

2.

Graf 3: Kje živite?

Dobila sem dokaj enakomeren rezultat glede na področje, kjer anketiranke živijo. 59 % oziroma 76 jih prihaja iz mesta, 41 % pa iz podeželja, to je 53 anketirank. Ta rezultat je predvidljiv, saj se danes število ljudi na podeželju povečuje, saj je selitev v predmestja (podeželja) danes zelo značilna za družbo. To pa predvsem zato, ker si ljudje želijo biti bolj v stiku z naravo, a še vseeno dovolj blizu mesta.

3.

Graf 4: Kakšna je vaša izobrazba?

Glede na odgovore, ki sem jih dobila na vprašanje o višini izobrazbe, sem ugotovila, da ima 22 % žensk oziroma 29 anketirank srednješolsko izobrazbo, kar 78 % pa višješolsko/visokošolsko (100 anketirank). To pomeni, da je večina anketirank zelo izobražena, kar pa ni nenavadno, saj jih je večina anketirank iz starostnega obdobja po 30. letu, kamor spadajo najbolj izobražene ženske. Za njih je torej značilna visoka izobraženost.

4.

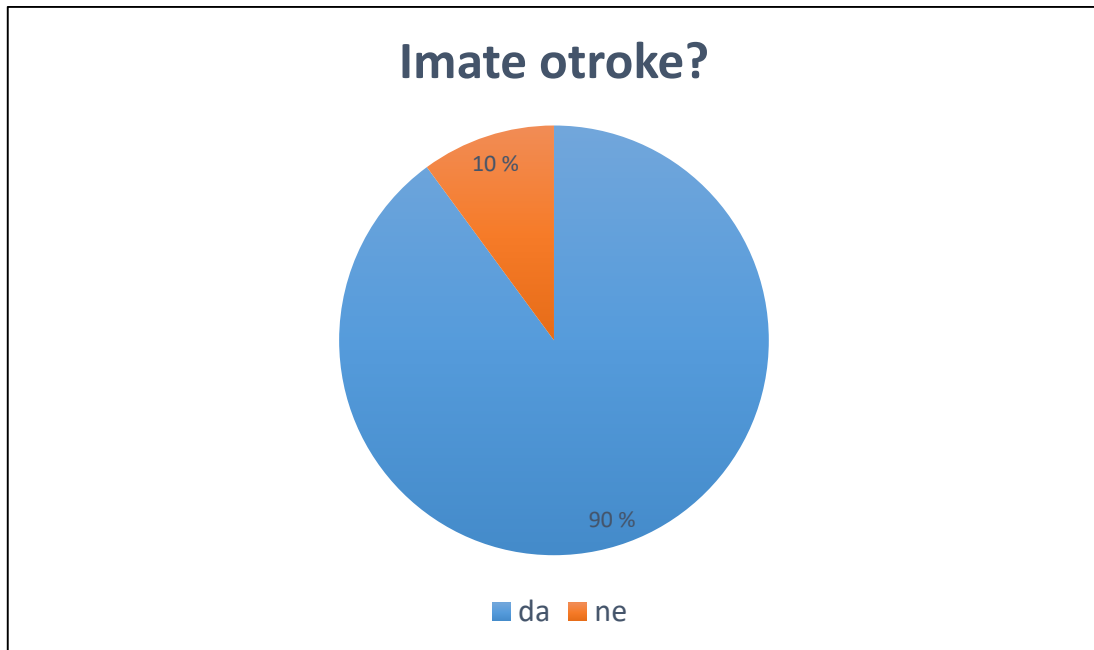
Graf 5: Delovna aktivnost

Kar 85 % vseh anketirank je delovno aktivnih (110 anketirank), 4 % (5 anketirank) jih je brezposelnih, ki iščejo zaposlitev, 2 % (3 anketiranke) pa so doma po lastni volji zaradi otrok. 9% (11) anketirank pa je označilo možnost "drugo", kjer so zapisale (citiram):

- "študentka in delovno aktivna";
- "delno delovno aktivna";
- 9 jih je zapisalo, da so na porodniškem dopustu.

5.

Graf 6: Imate otroke?

Pri petem vprašanju sem preverjala, koliko žensk ima družino z otroki. Glede na to, da sem anketo v skladu z zastavljenim ciljem večinoma delila z ženskami, ki jo imajo, me rezultat ni presenetil. Kar 90 % anketirank (116) ima otroke, le 10 % jih nima (13 anketirank). Temu vprašanju je sledilo podvprašanje glede na to, ali so anketiranke odgovorile z ne ali da. Moj cilj je bil, da e osredotočim predvsem na ženske z otroci, njim sem prilagodila anketni vprašalnik. Zato so anketiranke brez otrok (odgovor 'ne') kasneje v anketi odgovarjale na manj vprašanj.

5. 1. Ne:

Graf 7: Kdaj si želite oblikovati družino?

Skupno je na vprašanje 'Ali imate otroke' z 'ne' odgovorilo le 13 (10 %) anketirank. Te so glede na graf 7 označile, kdaj si želijo ustvariti družino. Dve (15 %) si želita družino ustvariti med 25. in 29. letom, 39 % (5) si to želi storiti med 30. in 35. letom, 15 % (2) pa po 36. letu. Na možnost 'drugo' je odgovorilo 31 % (4 anketiranke) izmed vseh, ki so odgovorile z 'ne'. Slednje so ob odgovoru 'drugo' zapisale (citiram):

- "Sem mamica angelčkom. Pri tem bo žal tudi ostalo."
- "Nimam otrok."
- "Bi prej, a finančno ni šlo. Kot pravi pregovor: »Najprej štal'ca, potem pa krav'ca.""
- "Ne želim si otrok."

5. 2. Da:

Graf 8: Kdaj ste oblikovali družino?

Anketirank, ki so na vprašanje 'ali imate otroke' odgovorile z 'da', je bilo 116 (90 %). Od tega jih je, kot prikazuje graf 7, največ svojo družino ustvarilo med 25. in 29. letom (kar 47 % oziroma 54 anketirank) in med 30. do 35. letom (31 %, oziroma 36 anketirank). Pred 24. letom si je družino ustvarilo 17 % vseh anketirank (20), po 36. letu pa le 2 % (2 anketiranki). Takšnih, ki so označile možnost 'drugo', je bilo 3 % (4 anketiranke), ki so zapisale (citiram):

- "1 otrok 25, drugi 35."
- "Prvi 24, drugi 33."
- "Pri 24. in 27."
- "Med 28. in 33 letom."

6.

Graf 9: Menite, da je danes veliko žensk, ki se odločijo za kariero in s tem odložijo materinstvo?

Pri šestem vprašanju me je zanimalo, če se anketirankam zdi, da danes veliko žensk preloži materinstvo, ker se posvetijo karieri. Večina vprašanih 121 (94 %) je mnenja, da v današnjem času ženske zaradi kariere ustvarijo družino kasneje. Le 6 % vseh (8) je odgovorilo nikalno.

7.

Graf 10: Ali ste tudi sami zaradi kariere odložili ali še odlašate z materinstvom?

Kar 75 % vseh anketirank je na vprašanje, »ali zaradi kariere preložile materinstvo«, odgovorilo z 'ne', to je 97 anketirank. Ta podatek me je presenetil, saj sem si predstavljala, da danes več mladih žensk preloži ustvarjanje družine. Prav tako so me odgovori presenetili zato, ker bi se morali rezultati teoretično ujemati z odgovori na 6. vprašanje, pa se ne. Le 20 % (26 anketirank) jih je namreč v teh odgovorih materinstvo odložilo, 5 % oziroma 6 anketirank pa je pri vprašanju odgovorilo z 'drugo'. Te so napisale (citiram):

- "Prva leta sem upala na pogodbo 'za nič', nato sva se vseeno odločila za otroka in tako tudi naslednjič. Tretji se je zgodil. Prvo pogodbo 'za nič' sem dobila po 10 letih delovne dobe, ko sem bila tretjič noseča."
- "Otroke sem želela stara 21 let, a sem zaradi bolezni ostala brez njih. Na kariero se nisem ozirala."
- "Da, pri drugem otroku težka zanositev."
- "Finančno."
- "Malo ja in ne, finančno sem bila preskrbljena s svojo streho nad glavo."

8.

Osmo vprašanje je bilo zastavljeno v obliki ocenjevalne lestvice. Anketiranke so med naštetim lahko izbirale, koliko za njih veljajo naslednje trditve. Izbirale so med: 1 - Sploh ne velja, 2 - Delno velja, 3 - Včasih velja, 4 - Pogosto velja, 5 - Vedno velja in 6 - Nimam moža/partnerja/službe. Na vprašanje je skupaj odgovorilo le 107 od 116 anketirank izmed vseh (tiste, ki so pri vprašanju z otroki odgovorile z 'da'). 7 % oziroma 7 anketirank, ki so rešile ocenjevalno lestvico, je vsako vprašanje označilo z »Nimam moža/partnerja, službe.« Tako da sem jih izključila iz analize.

Povprečna ocena je izračunana brez grafov, saj v povprečno oceno niso vključene tiste anketiranke, ki so pri ocenjevalni lestvici označile 'nimam moža/partnerja/službe'.

Trditve podajam v posameznih grafih (grafi 11 do 21), ki prikazujejo rezultate odgovorov na vprašanja 100 anketirank (ki imajo moža/partnerja/službo), in sicer za vsako trditev posebej.

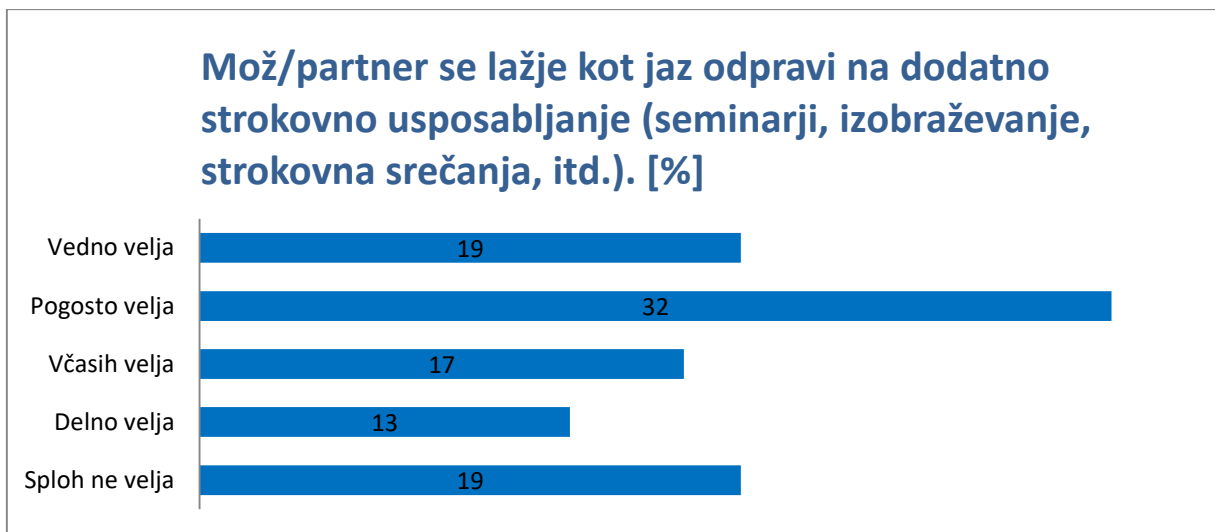

Graf 11: Mož/partner ima več prostega časa kot jaz.

→ **Mož/partner ima več časa kot jaz.**

Povprečna ocena: 2,84.

19 anketirank oziroma 19 % je vprašanje označilo, da sploh ne velja, 21 anketirank oziroma 21 % z 'delno', 24 anketirank oziroma 24 % z 'včasih', 29 anketirank oziroma 29 %, s 'pogosto' in 7 oziroma 7 % z 'vedno'.

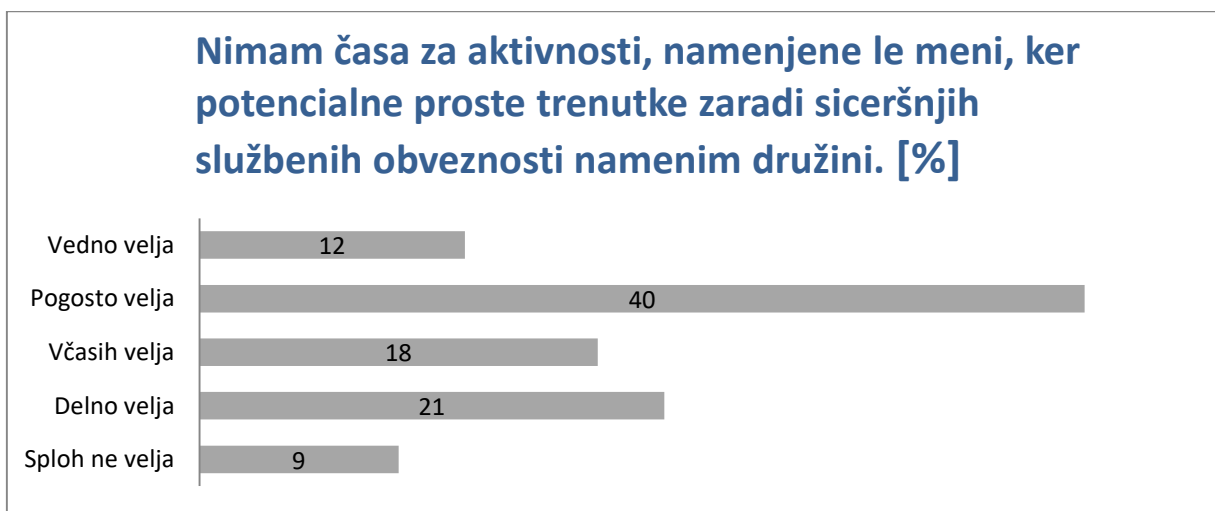

Graf 12: Mož/partner se lažje odpravi na dodatno strokovno usposabljanje.

→ **Mož/partner se lažje kot jaz odpravi na dodatno strokovno usposabljanje (seminarji, izobraževanja, strokovna srečanja, itd.)**

Povprečna ocena: 3,19.

19 anketirank (19 %) je trditev označilo s 'sploh ne', 13 anketirank (13 %) z 'delno', 17 anketirank (17 %) z 'včasih', 32 anketirank (32 %) s 'pogosto' in 19 anketirank (19%) z 'vedno'.

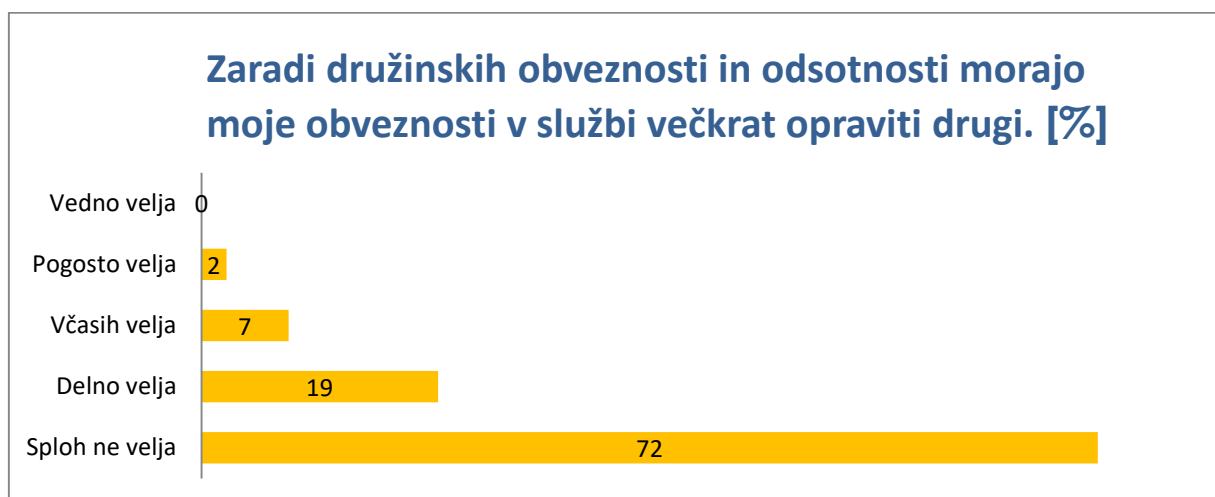

Graf 13: Nimam časa za aktivnosti, namenjene le meni.

→ **Nimam časa za aktivnosti namenjene le meni, ker potencialne proste trenutke zaradi siceršnjih službenih obveznosti namenim družini.**

Povprečna ocena: 3,25.

9 anketirank (9 %) jih je trditev označilo s 'sploh ne', 21 anketirank (21 %) z 'delno', 18 anketirank (18 %) z 'včasih', 40 anketirank (40 %) s 'pogosto' in 12 anketirank (12 %) z 'vedno'.

Graf 14: Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.

- **Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.**
Povprečna ocena: 1,35.
72 anketirank (72%) je trditev označilo s 'sploh ne velja', kar predstavlja veliko večino. Nobena anketiranka pa ni označila možnosti 5 - vedno velja. To pomeni, da anketiranke svoje delo same opravijo, namesto njih ne delajo drugi in da družinske obveznosti opravijo izven svojega delovnika. 19 anketirank (19%) je trditev označilo z 'delno', 7 anketirank (7%) z 'včasih' in 2 anketiranki (2%) s 'pogosto'.

Graf 15: Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.

- **Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.**
Povprečna ocena: 2,71.
Trditev je s 'sploh ne' označilo 13 anketirank (13 %), 34 anketirank (34 %) z 'delno', z 'včasih' 20 anketirank (20 %) s 'pogosto' 18 anketirank (18 %), z 'vedno' 15 anketirank (15%).

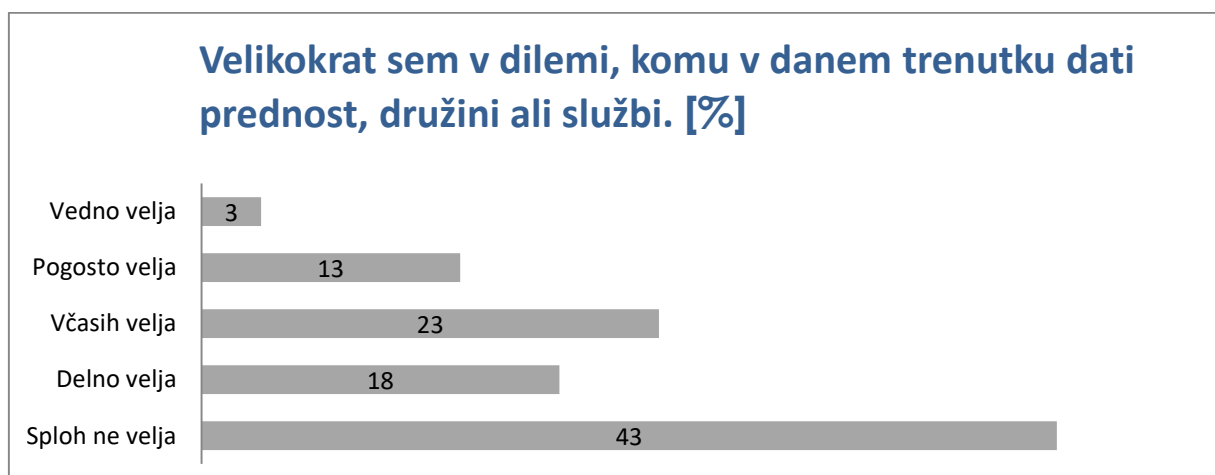

Graf 16: Več časa bi rada preživela z otroki.

→ **Več časa bi rada preživela z otroki.**

Povprečna ocena: 3,46.

Trditev je s 'sploh ne' označilo 11 anketirank (11 %), z 'delno' jih je označilo 12 (12 %), z 'včasih' je označilo 21 anketirank (21 %), s 'pogosto' je označilo 32 anketirank (32 %), z 'vedno' pa 24 anketirank (24%).

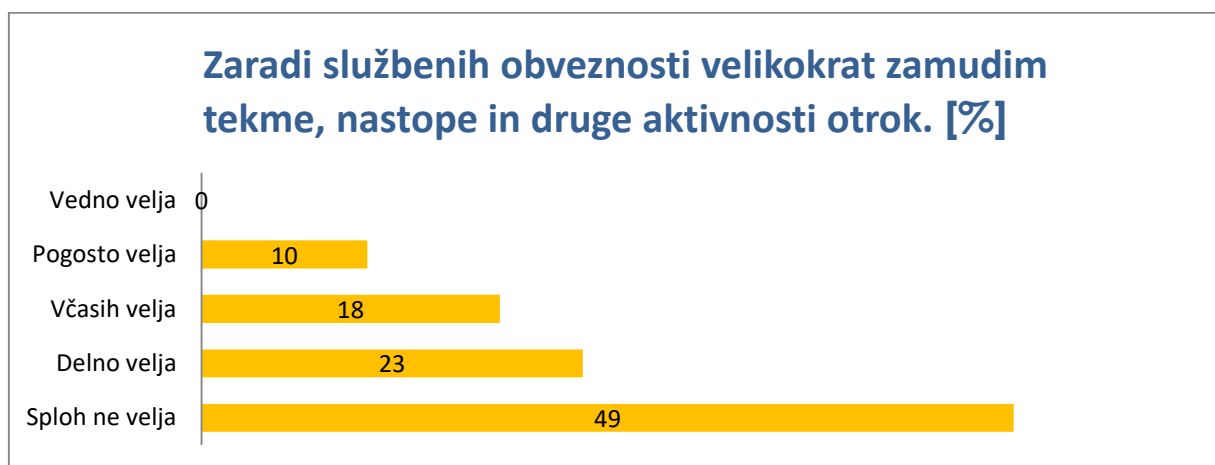

Graf 17: Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.

→ **Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.**

Povprečna ocena: 2,15.

43 anketirank (43%) je trditev označilo s 'sploh ne', 18 anketirank (18%) z 'delno', 23 anketirank (23%) z 'včasih', 13 anketirank (13%) s 'pogosto' in 3 anketiranke (3%) z 'vedno'.

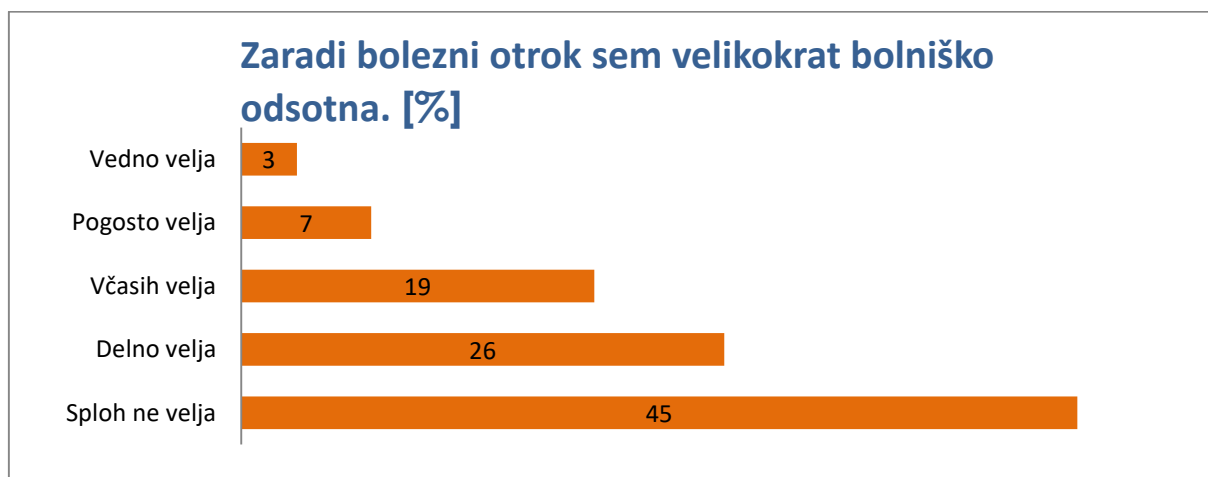

Graf 18: Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti otrok.

→ **Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti svojih otrok.**

Povprečna ocena: 1,89.

Trditev je s 'sploh ne' označilo 49 anketirank (49%), 23 anketirank (23 %) z 'delno', z 'včasih' je trditev označilo 18 anketirank (18 %), s 'pogosto' pa 10 anketirank (10 %). Z 'vedno' trditev ni označila nobena od anketirank.

Graf 19: Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna.

→ **Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna.**

Povprečna ocena: 1,97.

S 'sploh ne' je to trditev označilo 45 anketirank (45 %), z 'delno' 26 anketirank (26 %), z 'včasih' 19 anketirank (19 %), s 'pogosto' 7 anketirank (7 %) in z 'vedno' 3 anketiranke (3 %).

Graf 20: Ko v službi zaradi dela ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.

- **Ko v službi zaradi dela ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.**
Povprečna ocena: 3,12
S 'sploh ne' je trditev označilo 14 anketirank (14%), z 'delno' 18 anketirank (18%), z 'včasih' 24 anketirank (24%), s 'pogosto' 30 anketirank (30%) in z 'vedno' 14 anketirank (14%).

Graf 21: Doma veliko razmišljam o službi.

- **Doma veliko razmišljam o službi, spremljam službeno elektronsko pošto itd.**
Povprečna ocena: 2,76
26 anketirank (26 %) je označilo trditev tako s 'sploh ne', prav tako kot pri 'pogosto'. 23 anketirank (23 %) je trditev označilo z 'delno', 15 anketirank (15 %) z 'včasih' in 11 anketirank (11 %) z 'vedno'.

9.

Graf 22: Kdo v vaši družini skrbi za gospodinjstvo?

Na 9. vprašanje je odgovorilo 116 anketirank, od tega so lahko nekatere kakšno polje »obkljukale« tudi več kot enkrat, saj je bilo to vprašanje z več možnimi odgovori. To pomeni, da je na koncu seštevek deležev več kot 100, kar pa je razumljivo, glede na več možnih klikov.

Na to vprašanje so odgovarjale le anketiranke z otroki. Možnost »jaz« so anketiranke obkljukale 103-krat. Od tega v 68 % (70 primerov) še vedno kuhajo ženske, prav tako v kar 83 % (86 primerov) ženske opravijo likanje. Čiščenje kopalnice opravljajo ženske v 77 % (79 primerov), sesajo pa v 57 % (59 primerov). Prevoz otrok na aktivnosti glede na število klikov ženske opravijo v 45 % (46 primerov). Možnost »partner« je bil izbran 48-krat, od tega partnerji kuhajo v 48 % (20 primerov), sesajo v 50 % (24 primerov), čistijo kopalnico v 17 % (8 primerov), likajo v 10 % (5 primerov) in peljejo otroke na njihove aktivnosti v 52 % (25 primerov).

»Delo si deliva« je bilo označeno 81-krat. Od tega v 49 % (40 primerov) partnerji delijo kuhanje, v 58% (47 primerov) delijo sesanje, le v 14 % (11 primerov) delijo likanje, v 27 % (22 primerov) delijo delo čiščenja kopalnice in v 81 % (66 primerov) delijo prevoz otrok na njihove aktivnosti. Možnost »otroci« je bila označena 22-krat. Od tega 14 % (3 primeri) kuhajo, v 86 % (19 primerov) otroci sesajo, 41 % (9 primerov) pa čisti kopalnico. Samo 5 % (1 primer) lika. Možnost »moji ali partnerjevi starši« je bila označena 27-krat. Od tega 59 % (16 primerov) starih staršev kuha, 4 % (1 primer) sesa, 26 % (7 primerov) jih lika, 7 % (2 primera) čisti kopalnico, 52 % (14 primerov) pa prevaža otroke (vnuke) na njihove aktivnosti. Možnost »zunanji izvajalci (čistilke, itd.)« je bila označena 14-krat. Od tega zunanji izvajalci kuhajo v 7 % (1 primer), sesajo v 43 % (6 primerov), likajo v 64 % (9 primerov), čistijo kopalnico v 64 % (9 primerov), otrok pa ne prevažajo na njihove aktivnosti.

10.

Graf 23: Kaj vam pomeni več?

Deseto vprašanje je bilo zastavljeno malo provokativno. Na to vprašanje so odgovarjale le anketiranke z otroki. Zanimalo me je, kaj danes ženskam pomeni več. Pričakovano je 90 % (104) vseh odgovorilo z 'družina'. Zanimivo, 'kariera' nobeni od anketirank ne pomeni več. Od vseh vprašanih pa jih je 10 % (12) odgovorilo z drugo, citiram nekatere izmed odgovorov:

- "Nepravilno vprašanje".
- "Oboje".
- "Oboje, enostavno moraš vzdrževati, če v družini nisi srečen, trpi kariera in obratno".
- "Ravnovesje".
- "Oboje je zelo pomembno".
- "Usklajenost na dolgi rok".
- "Oboje, vendar na drugi način".
- "Oboje poskusim uskladiti".

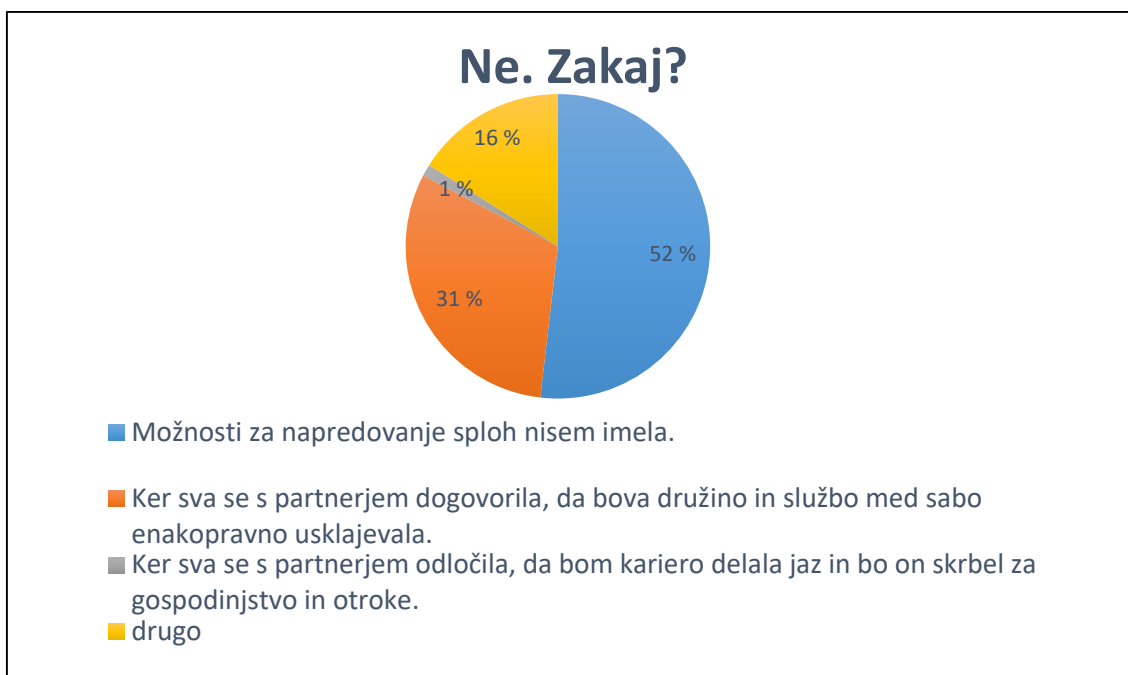
11.

Graf 24: Ste imeli kdaj možnost napredovati na poklicni poti pa ste zaradi družine to odložili?

Na vprašanje o možnosti napredovanja na poklicni poti je odgovorilo 116 anketirank (od vseh 129 le tiste z otroki). Od tega jih 70 % (81) ni imelo možnosti napredovanja, zaradi različnih razlogov, ki so navedeni v točki 11. 1. Možnost napredovanja pa je imelo 30 % vseh, to je 35 anketirank. Podrobneje o teh rezultatih pa v točki 11. 2. Glede na glavno vprašanje, sem torej anketirankam postavila tudi podvprašanje, ki se je navezuje na glavno vprašanje.

11. 1. Ne

Graf 25: Ne. Zakaj?

70 % izmed vseh anketirank (81) ni imelo možnosti napredovanja. Zanimiv je podatek, da več kot polovica, se pravi 51 % oziroma 42 anketirank ni nikoli imelo možnost napredovati. 32 % oziroma 25 anketirank, se je s partnerjem dogovorilo, da bodo družino in kariero med seboj enakopravno usklajevali. 1 % oziroma 1 anketiranka je odgovorila, da sta se s partnerjem odločila, da bo ona delala kariero, on pa skrbel za gospodinjstvo in otroke. Na 'drugo' jih je odgovorilo 16 % oziroma 13, nekatere izmed teh so zapisale, citirano:

- "Ni bilo še takšnega trenutka."
- "Družina ni bila ovira pri napredovanju."
- "Sem uskladila."
- "Kljub temu, da je zame družina na prvem mestu, sem napredovala."
- "Nisem še imela družine, ker za tisto pravo kariero še pride čas. otroci me rabijo danes in nato vedno manj. Kariera pa počaka. Zgradila sem si strokovnost in ugled, dobivam zahtevne projekte (v času, ko delam, zdaj sem na porodniškem dopustu s tretjim otrokom). Če bi čakala na pogodbo in napredovanje, bi nemara obtičala v kakšni firmi, mogoče bi bila stara 30+, preden bi se (če bi se sploh) odločila za družino. Res, otroci zrastejo, služba počaka in ne postavi spomenika. V službi smo nadomestljivi, v družini ne."
- "Sem napredovala in hkrati skrbela za družino in vse urejala sama tako v službi kot doma, kar je zelo naporno."
- "Z dobro organizacijo gre vse."
- "Sprejela sem napredovanje in odložila povečanje družine."

11. 2. Da

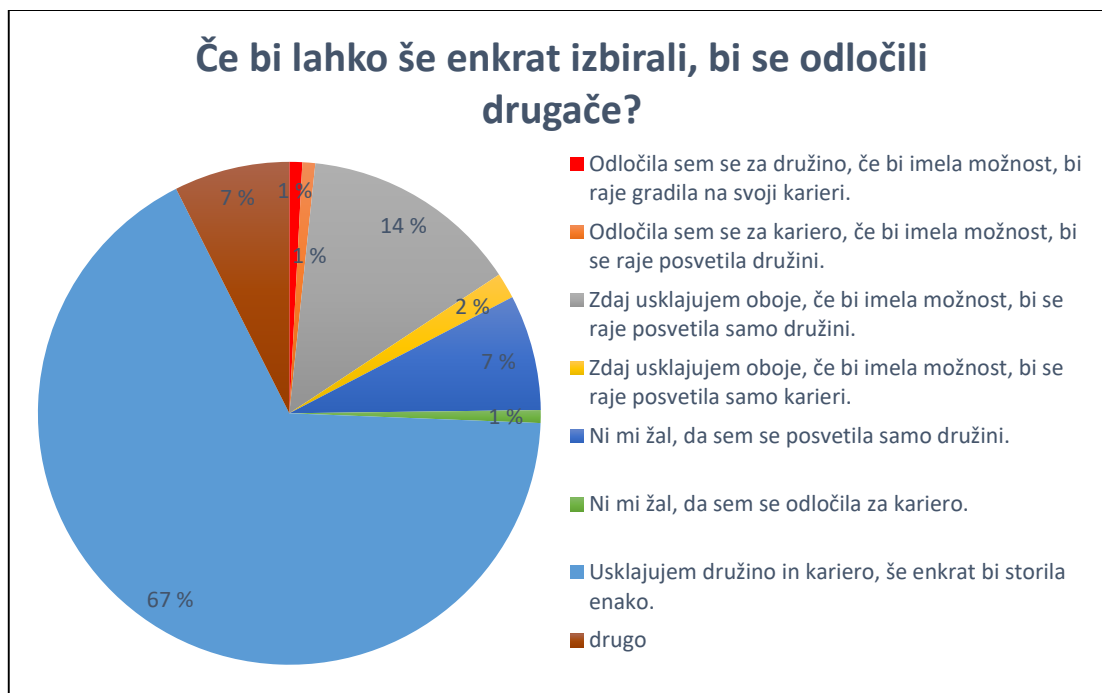

Graf 26: Da. Zakaj?

Anketirank, ki so imele možnost napredovanja, a so ga zaradi družine odložile, je bilo 35 oziroma 30 %. Te so odgovorile; 60 % (21 anketirank) bi jih lahko napredovalo, ampak so želele imeti več časa za svoje otroke in so priložnost zavrnila. 29 % (10 anketirank) bi jih lahko napredovalo, ampak so se s partnerjem odločile za družino. 11 % (4 anketiranke) pa je označilo možnost 'drugo', napisale so:

- "Napredovala bi ravno v času porodniškega dopusta, pa sem se zaradi tega odločila da ostanem na porodniškem dopustu."
- "Nisem se odločila za večjo angažiranost pri poslu zaradi družine oz. otrok."
- "Odločila sem se za manj odgovorno službo, v sklopu katere lahko napredujem, vendar si s tem ne ustvarim dodatnega stresa."
- »Sprejela sem manj zahtevno službo, da sem se lahko posvetila družini.«

12.

Graf 27: Če bi lahko še enkrat izbirali, bi se odločili drugače?

Na to vprašanje je odgovorilo 121 anketirank. Vprašanje je bilo sicer namenjeno vsem anketirankam (z otroci in brez), vendar je bilo nekaj takšnih, ki nanj niso odgovorile. Od tega 67 % (81 anketirank) vseh usklajuje družino in kariero in bi še enkrat storile enako. Zanimiv je podatek, da bi se 14 % (17 anketirank), če bi imele možnost, posvetilo le družini. 7 % (9 anketirank) ni žal, da so se odločile le za družino, 2 % (2 anketiranki) zdaj usklajuje oboje, če pa bi imele možnost, bi se posvetile samo karieri. 1 % (1 anketiranka) se je odločila za družino, a če bi imela možnost, bi raje gradila na svoji karieri. Prav tako se je 1 % (1 anketiranka) odločila za kariero. Če bi imela možnost, bi se raje posvetila družini. 1 % (1 anketiranki) pa ni žal, da se je odločila za kariero. Na možnost 'drugo' je odgovorilo 7 % (9) anketirank. Nekatere izmed teh so zapisale (citirano):

- "Sedaj usklajujemo oboje, si pa želim imeti več časa za družino, ampak vseeno ostati delovno aktivna".
- "Moje življenje je brez otrok. Hodim v službo, a ne delam kariere".
- "Usklajujemo družino in kariero. Razmišljam, da bom v bodoče nekaj let delala s krajšim delovnim časom (6 ur), da bi ostalo še kaj zame, da ne bo samo hitenje in obveznosti. Ampak tudi čas - zame, za naju, za nas".
- "Trenutno še nimam družine".
- "Če bi imela otroke, bi se raje odločila za več pozornosti družini".
- "Prej bi se odločila za otroke; drugače usklajujem družino in kariero, in bi še enkrat storila enako".

13.

Kakšni bi bili po vašem ustrezni pogoji, da bi se lahko ženske brez težav odločale in izbirale med kariero in družino?

Trinajsto vprašanje je bilo odprtega tipa, to pomeni, da so lahko anketiranke zapisale svoje mnenje na takšen način, kot so si same zamislile. Bila sem zelo presenečena, saj sem dobila zelo veliko odgovorov. Anketiranke so napisale veliko zanimivih predlogov. Na to vprašanje je tako odgovorilo 61 anketirank. Iz ponavljajočih in takšnih, ki se ujemajo, sem izluščila mnenja žensk, kakšni bi bili po njihovem ustrezni pogoji, da bi se ženske brez težav odločale in izbirale med kariero in družino:

- »Delodajalci bi morali ob sprejemanju na delovno mesto mlado žensko brez otrok ocenjevati brez razmišljanja, da bo potencialno rodila, šla na porodniško.«;
- »zagotovljeno delovno mesto ob koncu porodniškega dopusta«;
- »da so lahko mame doma v primeru pomembnih dogodkov njihovih otrok (tekme, nastopi)«;
- »družinam prijazna podjetja«;
- »večja izbira pri službi«;
- »urejeno nadomeščanje v službi«;
- »razumevanje, če so otroci bolni«;
- »boljši odnosi med m /ž v družbi, večja cenjenost žensk«;
- »krajši, prilagodljiv delovni čas, po možnosti dopoldanski, vikendi prosti«;
- »možnost občasnega dela od doma, podaljšani roki pri oddaji projektov«;
- »obvezno koriščenje porodniškega dopusta za moške«;
- »varstvo, višje plače, sodelovanje partnerja«;
- »višja plača, enakopravna plača med ženskami in moškimi«;
- »več pomoči materam, primerni otroški dodatki iz strani države«;
- »delo od doma/na daljavo«;
- »prilagojen delovni čas vrtcev in podaljšanega bivanja«;
- »varstvo otroka organizirano s strani delodajalca ali prilagojen delovni čas vrtcev«;
- »zaposlitev za nedoločen čas«;
- »fleksibilen delovni čas, oblika zaposlitve«;
- »delo za nedoločen čas, razumevanje delodajalcev, na državni ravni podpora in spodbuda mladih družin«;
- »boljše možnosti za vrnitev na trg dela po tem, ko otroci odrastejo«;
- »splošno zavedanje družbe, da imajo očetje prav tako enako odgovornost do otrok, kot mame in partnerji, ki prevzemajo del svojih domačih obveznosti«.

3.2. Intervju

Poleg raziskovanja teoretičnih konceptov in spletnega anketiranja sodobnih žensk sem želela opraviti tudi intervju z znano žensko, ki ima odmevno kariero, ki jo uspešno usklajuje z družino. Na tak način sem želela temo, ki jo raziskujem, še dodatno podkrepiti s konkretnim primerom. Dodaten nepristranski pogled ženske na temo usklajevanja družine in kariere bi moji raziskovalni nalogi koristil. Poleg tega sem z intervjujem pridobila še mnenje nekoga, ki na situacijo žensk v družbi gleda z drugačne perspektive. Z njo sem opravila strukturiran intervju preko e - pošte.

Manica Janežič Ambrožič, po rodu iz Žalca, prihaja iz Grosuplja, kjer prebiva. Je slovenska novinarka in TV- voditeljica. Srednjo šolo je obiskovala v Celju, in sicer I. gimnazijo v Celju. Študirala je francoščino na Filozofski fakulteti in novinarstvo na Fakulteti za družbene vede. Na TV Slovenija je od leta 1994, od leta 1998 vodi Dnevnik TV Slovenija, dela dokumentarne oddaje, oddajo Zrcalo tedna, intervjuje in predvolilna soočenja. Posebej se posveča temam, ki se dotikajo Evropske unije. Od aprila 2018 je odgovorna urednica dnevno-informativnega programa na RTV Slovenija (Wikipedija, b.d.).

Odgovore bom podala tako, da bom najprej zapisala vprašanje, nato pa odgovor intervjuvanke.

Zastavila sem ji naslednja vprašanja:

1. Kot mi je znano, ste bila tudi vi dijakinja I. Gimnazije v Celju. Kako ste se odločili za gimnazijo in kam vas je pot nesla naprej?

»Ko sem se vpisala na Kajuhovo gimnazijo – sredi 80. let prejšnjega stoletja, je bila to še jezikovno-družboslovna šola (Srednja družboslovna šola Celje, op. avt.). Vedno so me zanimali jeziki in družbena vprašanja. Doma smo ves čas ognjevitno razpravljali o aktualnih družbenih razmerah in odločitev je bila lahka. Nato sem na Filozofski fakulteti študirala francoščino in na FDV novinarstvo.«

2. Kaj je vplivalo na vašo izbiro poklica?

»Želja po delu televizijske novinarke. Leta 1994 sem šla na poskusno delo na Televizijo Slovenija in tukaj ostala.«

3. Imate družino, otroke. Ali ste si že od nekdaj želeli družino in ali ste razmišljali o njej v povezavi z izbiro karijerne poti? Če ste, v kakem smislu?

»Imeti družino, otroke in biti novinar zaradi neenakomernega delovnega časa ni vedno lahko. Vsi v moji družini smo se naučili predvsem prilagajanja. Televizijsko novinarstvo pomeni večerno delo, delo ob praznikih in koncih tedna, a takšno razporeditev dela poznajo številni drugi poklici.«

4. Kako je torej izbira poklicne poti vplivala na oblikovanje vaše družine?

»Imam točno takšno družino, kot bi jo imela ob kateremkoli drugem poklicu. Poklicna pot ni vplivala na moje razmišljanje in odločanje o družini.«

5. Kaj vam predstavlja večje »breme«, družina ali služba?

»Nič od tega ni breme. Je pa usklajevanje družine in službe težje za ženske, kot je za moške.«

6. Kaj vam pomeni kariera?

»Samouresničevanje in dokazovanje pri profesionalnih izzivih. Plavanje v svobodi kreativnosti.«

7. Kako je biti na visokem in odgovornem položaju kot ženska z družino?

»Težko, ker je vsak dan vsaj nekaj časa nekdo prikrajšan: odgovornost položaja in njegove zahteve ali pa družina. Iskanje ravnotežja med obema poloma je prava umetnost in pogosto napor.«

8. Kako svojo kariero in družino usklajujeta s partnerjem?

»Dobro. Veliko je odvisno od moža, partnerja. Meni moj mož neomajno stoji ob strani.«

9. Kaj so po vašem prednosti/slabosti žensk, ki so odločijo za družino in kariero?

»Težko usklajevanje med družino in kariero je slabost. Prednost je, da imamo ženske tudi pri karieri močno oporo v intuiciji. Vsak človek, ne glede na to, ali je moški ali ženska, pa ima kup lastnosti, ki mu pri družinskem in službenem življenju pomagajo in škodijo. Prav je, da jih znaš prepoznati in graditi na prednostih.«

10. Menite, da imate kot ženska težjo/lažjo pot pri oblikovanju dobre kariere kot moški in zakaj?

»Nimam občutka, da bi imela lažjo ali težjo pot.«

11. Kako bi svetovali mladim dekletom, ki se danes odločajo za svojo poklicno pot in imajo podobne dileme (družina ali/in kariera)?

»Dileme ni. Odločitev za družino ne sme in ne more biti povezana s kariero. Če človek čuti željo po družini, naj si jo ustvari, ne glede na to, kako razmišlja o karieri.«

Slika 1: Manica Janežič Ambrožič

4. RAZPRAVA

4.1. Vrednotenje zastavljenih hipotez

✓ Hipoteza 1: Anketiranke kljub formalno enakovredni vključenosti v javno življenje še vedno nosijo večino skrbi za družino in gospodinjstvo.

Hipotezo 1 sem želela preveriti z naslednjim vprašanjem in trditvami:

- Kdo v vaši družini skrbi za gospodinjstvo?
- Ko v službi ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.
- Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.
- Nimam časa za aktivnosti, namenjene le meni, ker potencialne proste trenutke zaradi siceršnjih službenih obveznosti posvetim družini.
- Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna.
- Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.
- Mož/partner se lažje kot jaz odpravi na dodatno strokovno usposabljanje (seminarji, izobraževanja, strokovna srečanja, itd.).
- Mož/partner ima več prostega časa kot jaz.

Iz podatkov o tem, kdo skrbi za družino, sem izvedela, da večinski del gospodinjstva še vedno opravljajo ženske. Že podatek, da je bilo polje »jaz«, s katerim je anketiranka označila, kaj dela ona, označeno največkrat, 103-krat, kar je dobrih dvakrat več kot oznak pri možnosti »partner«, kaže na to, da anketiranke dominirajo pri gospodinjskih opravilih. Od 103 klikov ženske v 68 % (70 primerov) še vedno kuhajo, prav tako je likanje predvsem žensko opravilo, in sicer v kar 83 % (86 primerov). Čiščenje kopalnice opravljajo ženske v 77 % (79 primerov), sesajo pa v 57 % (59 primerov). Prevoz otrok na aktivnosti, glede na število klikov ženske opravijo v 45 % (46 primerov).

Možnost »partner« je bil izbran 48-krat, od tega partnerji kuhajo v 48 % (20 primerov), sesajo v 50 % (24 primerov), čistijo kopalnico v 17 % (8 primerov), likajo v 10 % (5 primerov) in peljejo otroke na njihove aktivnosti v 52 % (25 primerov). Partnerja si predvsem prevoz otrok na njihove aktivnosti pogosto delita. Na 81 klikov v 81 % (66 primerov). Pri gospodinjskih opravilih je delo otrok, starih staršev in zunanjih delavcev dokaj zanemarljivo.

Naslednje trditve so anketiranke označile glede na to, koliko trditve držijo za njih (1-sploh ne velja, 2-delno velja, 3-včasih velja, 4-pogosto velja, 5-nikoli ne velja, 6- nimam moža/partnerja/sluzbe).

→ Mož/partner ima več prostega časa, kot jaz.

Povprečna ocena te trditve je 2,84, kar pomeni, da trditve za anketiranke v povprečju velja včasih. Iz tega lahko razberemo, da se velikokrat (več kot v polovici primerov) zgodi, da ima partner več prostega časa kakor ženska.

→ **Ko v službi zaradi dela ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.**

Povprečna ocena trditve je 3,12. To pomeni, da ženske velikokrat v službi ostanejo dlje in zato po mojem mnenju vedo, da jih čaka še delo doma in slaba vest, da tega še niso naredile.

→ **Mož/partner se lažje kot jaz odpravi na dodatno strokovno usposabljanje (seminarji, izobraževanja, strokovna srečanja, itd.).**

Ta trditev ima povprečno oceno 3,19, kar pomeni, da velja za anketiranke v povprečju včasih. Skupaj s 4-pogosto velja in 5-vedno velja pa je trditev označilo 51 anketirank, kar je dovolj visok podatek, da lahko trditev označimo kot pravilno.

→ **Nimam časa za aktivnosti, namenjene le meni, ker potencialne proste trenutke zaradi siceršnjih službenih obveznosti namenim družini.**

Povprečna ocena je 3,25. Anketiranke se morajo torej zaradi družine veliko odrekati, predvsem tistemu, kar si same želijo. Vsak prosti čas, ko niso v službi torej namenijo družini.

→ **Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.**

Trditev ima povprečno oceno 1,35, torej za anketiranke sploh ne velja. Ženske kljub veliko obveznostim vso delo opravijo same in dela ne prelagajo na druge. Kljub zasedenosti same poskrbijo, da je opravljeno tako delo doma kot v službi, sklepam da »na škodo« svojega prostega časa.

→ **Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.**

Trditev je bila ocenjena s povprečno oceno 2,92, iz tega lahko predpostavimo, da je delo v družini in gospodinjstvu dokaj enakovredno porazdeljeno, saj je povprečna ocena dokaj visoka (včasih velja). To bi lahko bilo v nasprotju z ugotovitvami pri vprašanju »Kdo v vaši družini skrbi za gospodinjstvo?«. Ko pa pogledamo, na katerih področjih je udeležba moških dejansko enakovredna z žensko, pa ugotovimo, da se najbolj kaže pri prevozih otrok na njihove aktivnosti, kjer je moški vložek najbolj opazen. Pri drugih opravilih pa je opazno manjši ali zanemarljiv. Glede na različne ponavljajoče predloge, ki so jih anketiranke napisale pri vprašanju »Kakšni bi bili po vašem ustrezni pogoji, da bi se lahko ženske brez težav odločale in izbirale med kariero in družino?«, opažam, da ženske same še vedno opravljajo večji del gospodinjskega in skrbstvenega dela. Ko sem strnila nekaj izmed predlogov, ki so jih zapisale, sem ugotovila, da anketiranke menijo, da bi bilo potrebno večje splošno zavedanje družbe, da imajo očetje prav tako enako odgovornost do otrok kot mame, in da bi bila ženske dilema družina/kariera manjša, če bi imele partnerje, ki bi prevzeli več svojih domačih obveznosti.

→ **Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna.**

Ta trditev je dobila povprečno oceno 1,97. Pri tem predpostavljam dvoje: možnost, da otroci niso velikokrat bolni in posledično mame niso bolniško odsotne ali možnost, da veliko mam kljub bolezni ne ostane doma z otroci, pač pa si priskrbi alternativno varstvo, bodisi zaradi pritiskov v službi ali lastne odločitve. Varstvo bolnih otrok mora tako opraviti nekdo drug, saj služba ženskam velikokrat ne dopusti veliko bolniških odsotnosti.

Če torej skupaj povzamem: Hipotezo sem izbrala s predpostavko, da ženske danes kljub vsakodnevni službi opravljajo tudi večino gospodinjskega dela doma. Poznam veliko mam, na katerih temelji gospodinjstvo oz »nosijo 4 vogale hiše«. Pri hipotezi sem izhajala tudi iz lastne izkušnje doma.

Glede na dobljene rezultate sem ugotovila, da večina žensk, kljub temu da so v družbi vedno bolj sprejete kot enakopravne, še vedno večinsko skrbijo za gospodinjstvo in družino. Čas zase porabijo za obveznosti v družini, službeno delo opravljajo same in ga ne prenašajo na druge, kljub temu da imajo same velikokrat polno zaseden urnik. V več kot polovici primerov imajo partnerji več prostega časa, kot anketiranke, slednje pa se prav tako na dodatno izobraževanje in seminarje odpravijo redkeje, kot partnerji, po mojem mnenju prav zaradi časa namenjenega družini. To hipotezo sem torej ovrednotila kot pravilno. Anketiranke še vedno nosijo večino skrbi za gospodinjstvo in družino.

Hipoteza 1: potrjena.

✓ Hipoteza 2: Večina anketirank se srečuje z izzivi usklajevanja kariere in družinskega življenja.

Hipotezo 2 sem preverjala z vprašanji:

- Menite, da je danes več žensk, ki se odločijo za kariero in s tem odložijo materinstvo?
- Ali ste tudi sami odložili ali še odlašate z materinstvom?
- Če bi lahko še enkrat izbirali, bi se odločili drugače?
- Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.
- Doma veliko razmišljam o službi, spremljam službeno elektronsko pošto itd.
- Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti svojih otrok.

→ Menite, da je danes več žensk, ki se odločijo za kariero in s tem odložijo materinstvo?

Pri tem vprašanju me je zanimalo, če so anketiranke mnenja, da danes veliko žensk preloži materinstvo, ker se prepustijo karieri. Večina vprašanih 121 (94 %) je mnenja, da v današnjem času ženske zaradi kariere ustvarijo družino kasneje. Le 6 % vseh (8 anketirank) je odgovorilo nikalno. S podatki tega vprašanja sem ugotovila, da večina anketirank meni, da danes mnoge ženske zaradi kariere preložijo materinstvo.

→ Ali ste tudi sami odložili ali še odlašate z materinstvom?

Kar 75 % vseh anketirank (97 anketirank) je na vprašanje, če so zaradi kariere odložile materinstvo oz. z njim odlašajo, odgovorilo z 'ne'. Ta podatek me je presenetil, saj sem si predstavljala, da danes več mladih žensk zaradi kariere odloži ustvarjanje družine na kasneje. Prav tako so me odgovori na to vprašanje presenetili zato, ker bi se teoretično morali ujemati z odgovori na 6. vprašanje, pa se ne. 20 % je materinstvo odložilo, to je 26 anketirank, 5 % oziroma 6 anketirank, pa jih je pri vprašanju odgovorilo z 'drugo'.

→ Če bi lahko še enkrat izbirali, bi se odločili drugače?

Na to vprašanje je odgovorilo 120 anketirank. Od tega 67 % (81 anketirank) vseh usklajuje družino in kariero in bi še enkrat storile enako. Zanimiv je podatek, da bi se 14 % (17 anketirank), če bi imele možnost, posvetile le družini. 7 % oziroma 9 anketirankam ni žal, da so se odločile le za družino. Samo

2 % oziroma 2 anketiranki zdaj usklajujeta oboje, če pa bi imeli možnost, bi se posvetili samo karieri. Samo 1 anketiranka (1 %) se je odločila za družino, če bi imela možnost, bi raje gradila na svoji karieri. Prav tako se je 1 anketiranka (1%) odločila za kariero, če bi imela možnost bi se raje posvetila družini. Še 1 anketiranki (1 %) pa ni žal, da se je odločila za kariero. Iz teh rezultatov lahko vidimo, da večina žensk med sabo usklajuje službo in družinske obveznosti in bi se tako odločile še enkrat. Kar nakazuje na to, da so ženske zadovoljne s tem, kar imajo, kljub temu da to morda za njih pomeni veliko več obveznosti kot če ne bi imele ne družine ne kariere.

→ **Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.**

Trditev ima povprečno oceno 2,15, kar pomeni da trditev za njih le delno velja. Se pravi, da ženske niso v dilemi, kdaj v danem trenutku čas nameniti službi, kdaj pa družini.

→ **Doma veliko razmišljam o službi, spremljam službeno elektronsko pošto itd.**

Povprečna ocena je 2,76. Ocena je kar visoka in nakazuje na to, da ženske včasih službene obveznosti urejujejo tudi izven delovnega časa, saj jih k temu najbrž sili delo. Hkrati pa je veliko anketirank pri vprašanju, kakšni bi bili za njih dobri pogoji, da bi imele manjše probleme pri izbiri med družino in kariero, odgovorilo, da bi bilo to delo od doma.

→ **Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti svojih otrok.**

Povprečna ocena je 1,89. Anketiranke zaradi službe redko zamudijo tekme, nastope svojih otrok, saj trditev za njih le delno velja. To pomeni, da se anketiranke kljub natrpanosti s službenimi obveznostmi ne odrečejo spremljanju aktivnosti svojih otrok.

Prav tako sem v intervjuju z Manico Janežič Ambrožič dobila odgovor z lastne perspektive. Na vprašanje »Kako je biti na visokem in odgovornem položaju kot ženska z družino?« je odgovorila : »Težko, ker je vsak dan vsaj nekaj časa nekdo prikrajšan: odgovornost položaja in njegove zahteve ali pa družina. Iskanje ravnotežja med obema poloma je prava umetnost in pogosto napor.« Pri vprašanju »Kaj vam predstavlja večje 'breme', družina ali služba?« pa je odgovorila: »Nič od tega ni breme. Je pa usklajevanje družine in službe težje za ženske, kot je za moške.«

Torej, večina anketirank meni, da je danes več žensk, ki se odločijo za kariero in s tem odložijo materinstvo, in to zanje predstavlja izziv. Poleg tega večina anketirank usklajuje družino in kariero kljub vsem obveznostim in bi še enkrat naredile enako. Prav tako veliko anketirank opravi še nekaj službenega dela doma (npr. odgovarja na službeno e-pošto). Hipotezo lahko torej ovrednotim kot pravilno.

Hipoteza 2: potrjena.

✓ Hipoteza 3: Večini anketirank pomeni družina več kot kariera.

Vprašanji, s katerima sem to hipotezo preverjala:

- Kaj vam pomeni več?
- Če bi lahko še enkrat izbirali bi se odločili drugače?

Prvo vprašanje je bilo zastavljeno malo provokativno. Vseeno me je zanimalo, kaj danes ženskam pomeni več. Pričakovano je 90 % (104) vseh odgovorilo z 'družina'. Zanimivo, kariera nobeni od anketirank ne pomeni več kot družina. Od vseh vprašanih pa jih je 10 % (12) odgovorilo z 'drugo', kjer so večinoma navajale, da jim oboje pomeni, vsako na svoj način.

Na drugo vprašanje je odgovorilo 120 anketirank. Od tega jih 67 % (81 anketirank) usklajuje družino in kariero ter bi še enkrat storile enako. Zanimiv je podatek, da bi se 14 % (17 anketirank), če bi imele možnost, posvetile le družini. 7 % (9 anketirank) ni žal, da so se odločile le za družino, 2 anketiranki (2 %) zdaj usklajujeta oboje, če pa bi imeli možnost, bi se posvetili samo karieri. Pri treh možnostih smo dobili 'klike' po 1 anketiranki (trikrat po 1 %). Ena anketiranka se je odločila za družino, če bi imela možnost, bi raje gradila na svoji karieri. Ena anketiranka se je odločila za kariero, če bi imela novo možnost, bi se raje posvetila družini. Prav tako eni anketiranki ni žal, da se je odločila za kariero. Na možnost 'drugo' je odgovorilo 7 % oziroma 9 anketirank.

Moja predpostavka pri 3. hipotezi je bila, da je sodobna ženska bolj izobražena in usmerjena v kariernem smislu, vendar pa se zaradi svojih bioloških danosti in še vedno globoko zakoreninjenih tradicionalnih vrednot (mati, gospodinja) ter ob pogojih, ki ne omogočajo lažje odločitve za obe predstavljeni področji, še vedno nagiba predvsem k družini. Glede na to, da veliki večini anketirank več pomeni družina kot kariera in da nobeni anketiranki ne pomeni več samo kariera, kvečjemu jim je pomembno oboje, sem hipotezo ovrednotila kot pravilno. Mogoče prav zaradi tega, ker naj bi bilo družbeno pričakovano, da ženskam družina pomeni več. Prav tako pa je od 120 anketirank 67 % na vprašanje, »Če bi lahko še enkrat izbirale, bi se odločile drugače«, odgovorilo, da usklajujejo družino in kariero ter bi še enkrat naredile enako.

Hipoteza 3: potrjena.

✘ Hipoteza 4: Anketirankam, ki prihajajo iz podeželja, je kariera manj pomembna. (Zaradi stereotipne in tradicionalne podobe ženske, ki je na podeželju bolj opazna.)

- Kje živite?
- Kaj vam pomeni več?

Na vprašanje »Kje živite?« sem dobila dokaj enakomeren rezultat. 59 % oziroma 76 anketirank prihaja iz mesta, 41 % oziroma 53 anketirank pa iz podeželja. Ta rezultat je predvidljiv, saj se danes število ljudi na podeželju povečuje. Selitev v predmestja (podeželja) je namreč danes zelo značilna za družbo. A pri 4. hipotezi me je zanimalo nekaj čisto drugega, in sicer, kaj je anketirankam bolj pomembno, družina ali kariera, glede na področje prebivanja. Preverila sem ankete in izmed anketirank izločila tiste, ki nimajo otrok in tiste, ki na vprašanje »Kaj vam pomeni več ...« niso odgovorile. Tako sem skupaj dobila 109 anketirank, ki so odgovorile na obe vprašanji, in sestavila odgovor na pravilnost hipoteze.

Ne glede na to ali anketiranke prihajajo iz podeželja ali mesta jim skupno kar v 89,91 % več pomeni družina. Pri anketirankah s podeželja, ki jih je 46, je ta odstotek celo nekoliko nižji, in sicer 89,13%, pri anketirankah iz mesta, ki jih je bilo 63, pa višji, in sicer 90,48 %. Prav nobeni anketiranki niti s podeželja niti iz mesta kariera ne pomeni več kot družina (pri obeh nič odgovorov). Je pa zato skupaj 10,09%

anketirank izbralo odgovor »drugo« in ga dopolnilo z 'oboje', Ta odstotek je nekoliko višji pri anketirankah s podeželja (10,87 %) in nekoliko nižji pri anketirankah z mesta (9,52 %). V tem smislu lahko zgornjo hipotezo zavrnem, kajti kljub temu, da je večini anketirank s podeželja bolj pomembna družina, je delež njihovih odgovorov, da jim enako pomeni oboje, torej tudi kariera, višji od deleža teh odgovorov pri anketirankah iz mesta.

Hipoteza 4: zavrjena.

✘ Hipoteza 5: Večina anketirank podredi svoje karijerne ambicije zaradi ustvarjanja in posvečanja družini.

To hipotezo sem preverjala z vprašanjem:

- Ste imeli kdaj možnost napredovati na poklicni poti, pa ste to zaradi družine odložili?

Na vprašanje o možnosti napredovanja na poklicni poti je odgovorilo 116 anketirank. Od tega 81 anketirank (70 %) ni imelo možnosti napredovanja zaradi različnih razlogov, ki so navedeni v točki a) v nadaljevanju. Možnost napredovanja pa je imelo 30 % vseh, to je 35 anketirank. Podrobneje o teh rezultatih pa v točki b). Glede na odgovor na glavno vprašanje sem torej anketirankam postavila tudi podvprašanje.

- a) Možnosti napredovanja ni imelo 81 anketirank, 70 % izmed vseh. Zanimiv je podatek, da od tega več kot polovica, se pravi 51 % oziroma 42 anketirank ni nikoli imelo možnost napredovati. 32 % oziroma 26 anketirank se je s partnerjem dogovorilo, da bodo družino in kariero med seboj enakopravno usklajevali. 1 % oziroma 1 anketiranka je odgovorila, da sta se s partnerjem odločila, da bo ona delala kariero, on pa skrbel za gospodinjstvo in otroke. Na 'drugo' jih je odgovorilo 17 % oziroma 13 anketirank.
- b) Anketirank, ki so imele možnost napredovanja, a so zaradi družine to odložile, je bilo 35 oziroma 30 %. Med njimi bi jih 59 % (21 anketirank) lahko napredovalo, vendar so želele imeti več časa za svoje otroke, tako so priložnost zavrnilo. 28 % (10 anketirank) bi jih lahko napredovalo, ampak so se s partnerjem odločile za družino. 13 % (4 anketiranke) pa je označilo možnost 'drugo'.

Kot je v intervjuju povedala Manica Janežič Ambrožič, je usklajevanje med družino in kariero zelo težko in hud izziv. Prav zaradi takšnih mnenj in še kakšnih podobnih sem bila mnenja, da ženske pri izgradnji kariere ovira predvsem družina in vedenje, da usklajevanje pomeni lahko veliko dilem. Očitno preveč.

Na podlagi svojega mnenja, s katerim sem potrdila 4. hipotezo, da anketirankam več pomeni družina kot kariera, sem oblikovala 5. hipotezo. Sorazmerno s tem naj bi si večina žensk ustvarila družino in zato zanemarjala svojo kariero. Iz vprašanja sem dobila naslednje podatke: Izmed 116 anketirank jih kar 81 ni imelo možnosti napredovanja, kar že v osnovi zavrne mojo hipotezo. Poglejmo dalje. Od 116 anketirank je imelo možnost napredovanja le 35 anketirank. Od tega je 21 anketirank priložnost zavrnilo, ker so želele imeti več časa za svoje otroke, 10 anketirank pa se je s partnerjem odločilo za

družino in s tem prav tako priložnost zavrnilo. Preostale 4 so navedle druge razloge, zakaj so možnost napredovanja zavrnilo. A vseeno je anketirank, ki možnosti napredovanja na karierni poti sploh niso imele, veliko več kot tistih, ki so možnost imele. Zato sem hipotezo ovrednotila kot napačno, saj večina anketirank do odločanja za napredovanje v kariernem smislu sploh ni prišla.

Hipoteza 5: zavrnjena.

5. ZAKLJUČEK

Na začetku raziskovalne naloge sem temo, ki sem jo raziskovala, predstavila v teoretičnem delu. V tem delu sem uporabila strokovno terminologijo in podatke, ki so prihajali predvsem iz strokovnih člankov. Uporabila sem tudi statistične podatke, na katerih je temeljilo kar nekaj poglavij. Zanimalo me je predvsem strokovno mnenje znanih sociologov in drugih, ki so bili kakorkoli povezani oz so proučevali temo o ženskah, o njihovi vlogi v družbi in o njenem vplivu na življenje in delo žensk.

V empiričnem delu sem želela na osnovi ankete izvedeti dejansko mnenje žensk, predvsem takšnih z otroki. Menim, da bi bilo v raziskavo smiselno dodati tudi število otrok, ki jih anketiranke imajo, glede na to, da so me najbolj zanimale ženske z družino. Tako bi na podlagi tega podatka mogoče preverjala še kakšno hipotezo, ki bi izobrazbo, delovno aktivnost in aktivnost doma pogojevala tudi s številom otrok. Ker sama tega podatka nisem raziskovala, sem ga zato v teoretičnem delu s statističnimi podatki vsaj delno obravnavala.

Vzporedno z anketno raziskavo pa bi se po drugi strani lahko malo bolj osredotočila tudi na ženske brez otrok. Kaj je razlog, zakaj jih nimajo, kako so sprejete v družbi in če je morda njihovo usklajevanje poklicne poti in gospodinjskih opravil lažje vodljivo. Ali gre v njihovem primeru za stigmatiziranost v družbi v smislu vrednotenja njihove osebne odločitve, zakaj še nimajo otrok? Morda bi bila takšna raziskava še bolj objektivna, če bi bila opravljena na celotni populaciji sodobnih žensk z družinami. Tako bi se še bolj izognila morebitni subjektivnosti, glede na to, da sem anketirala omejeno število anketirank. Anketa je bila opravljena na 129 ženskah, poleg tega pa sem opravila tudi intervju z znano žensko, Manico J. Ambrožič, ki mi je s svojim mnenjem še dodatno pomagala pri dajanju vrednosti dilemi o kateri sem raziskovala. Raziskava torej ne glede na zgornje ugotovitve, prinaša nekaj izhodišč, o katerih velja razmisliti.

Pri izdelavi raziskovalne naloge, sem glede na odgovore, ki sem jih dobila na edinem odprtem vprašanju, ugotovila, da imajo anketiranke kar nekaj dobrih zamisli, ki bi po njihovem pomagale kot pogoj, da bi se ženske lažje odločale glede družine in kariere. Tako se mi je porajalo veliko idej, ki bi jih lahko razvili na predlogih anketirank in jih kasneje predstavili tudi Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti RS. Tako bi lahko morda dejansko kaj naredili v smislu teme, ki jo obravnava moja raziskovalna naloga. Denimo vsaj neplačanemu delu zvišali vrednost in opozorili na to, s kakšnimi izzivi se sodobne ženske danes srečujejo. Novejše generacije žensk, mamic bi tako imele lažjo, utrto pot pri oblikovanju družine in kariere. Prav tako bi bilo treba po mojem mnenju bolj opozarjati na

stigmatiziranost mladih žensk brez družin, ki se ob zaposlovanju srečujejo z zavrnitvami, saj jih delodajalci gledajo kot ženske, ki bodo kmalu odšle na porodniško, saj bodo želele otroke,

kasneje pa bile zaradi otrok velikokrat bolniško odsotne. Tako se danes vedno več takih žensk zaposluje v prekarnem delu, kjer delavce pogosto izkoriščajo.

Pred začetkom raziskovanja sem postavila 5 hipotez, ki sem jih na koncu potrdila ali ovrgla. Zanimala me je dejanska funkcija žensk tako v službi, kot v družini. Tri med njimi sem potrdila, dve pa ovrgla.

Za konec bi kljub nekaterim rezultatom, ki morda niso toliko v prid ženskam, rada dejala, da smo ženske vseeno zmožne vsega. Kljub težkim razmeram na trgu dela predvsem za ženske z družino je vseeno pomembno, da ostanemo zveste sebi in tistemu, kar imamo rade in si želimo. Kot je v intervjuju povedala Manica J. Ambrožič, da namreč ne sme biti dileme, kaj naredimo. »Odločitev za družino ne sme in ne more biti povezana s kariero. Če človek čuti željo po družini, naj si jo ustvari, ne glede na to, kako razmišlja o karieri.« Ženske so in smo zmožne vsega in prav je, da svoj glas pokažemo družbi, in to ne glede na pogoje, ki nam jih za to v danem trenutku ponuja. Ravno za to se lahko zanje najbolje postavimo za boljše pogoje in si olajšamo tudi dilemo družina/kariera, ki smo se je delno dotaknili tudi v moji raziskavi.

6. VIRI IN LITERATURA

6.1. Literatura

- M. Cigale (1992): O ženskem delu.; Ko odgrneš sedem tančic. Ljubljana: Društvo iniciativa.
- M. Jogan (1998): Akademska kariera in spolna (ne)enakost. Teorija in praksa let. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani.
- M. Linehan (2001): Uspešne ženske: Managerke velikih mednarodnih podjetij. Ljubljana: GV založba.
- A. Kanjuo Mrčela (1996): Ženske v menedžmentu; Ljubljana: Enotnost.
- M. Počkar, S. Andolšek, T. Popit, A. Barle Lakota (2011): Uvod v sociologijo, učbenik za sociologijo v gimnazijskem izobraževanju. Ljubljana: DZS
- M. Hrženjak (2007): Nevidno delo. Ljubljana: Mirovni inštitut, Inštitut za sodobne družbene in politične študije.
- M. Počkar, M. Tavčar Krajnc (2012): Učbenik za sociologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja. Ljubljana: DZS.
- A. Švab (2001): Družina; od modernosti k postmodernosti. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- N. Černigoj Sadar (2000): Spolne razlike v formalnem in neformalnem delu. Družboslovne razprave (let. 16, št. 34/35, dec 2000, str. 31-52). Ljubljana: FDV, Slovensko sociološko društvo.
- S. Coltrane (2004): Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work

6.2. Internetni viri

- SURS d, STATOPIS, Statistični pregled Slovenije, 2018. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/10178>, datum dostopa, 22. 2. 2019
- SURS c (2016): Strukturna statistika plač, Slovenija 2016. Dostopno na : <https://www.stat.si/StatWeb/sl/News/Index/6987>, datum dostopa, 11. 3. 2019
- SURS a in Eurostat (2018): Življenje žensk in moških v Evropi. Statistični portret 2018. Dostopno na: <https://stat.si/womenmen/bloc-2a.html?lang=sl> , datum dostopa: 22. 2. 2019
- SURS b (2018): Mednarodni dan žensk, Slovenija 2018. Dostopno na: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/7279>, datum dostopa, 2. 3. 2019
- Wikipedija. Manica Janežič Ambrožič (b. d.). Dostopno na: https://sl.wikipedia.org/wiki/Manica_Jane%C5%BEi%C4%8D_Ambro%C5%BEi%C4%8D, datum dostopa, 9. 3. 2019

6.3. Vira grafa, slike in tabele

- Graf 1: Dostopno na: <https://mojpogled.com/place-zensk-nizje-od-plac-moskih/>, datum dostopa, 3. 3. 2019
- Tabela 1: Dostopno na: <https://www.stat.si/statweb/News/Index/7279>, datum dostopa 3. 3. 2019
- Slika 1: RTV Slovenija, osebni arhiv. Manica Janežič Ambrožič, 2019.

7. PRILOGE

7.1. Prazen anketni vprašalnik

Pozdravljene! Sem Kaja, dijakinja zaključnega letnika I. gimnazije v Celju. Pripravljam raziskovalno nalogo o dilemi mnogih sodobnih žensk, dilemi med družino in kariero. Če ste predstavnica ženskega spola v starosti od 20 do 45 let brez otrok oziroma s predšolskimi in osnovnošolskimi otroci, bom vesela, če si boste vzeli čas in odgovorili na vprašanja v anketi. Že vnaprej se vam zahvaljujem za vaše odgovore.

1. V katero starostno skupino spadate?

- a) Do 24 let
- b) Od 25 do 29 let
- c) Od 30 do 35 let
- d) 36 let in več

2. Kje živite?

- a) Mesto
- b) Podeželje

3. Kakšna je vaša najvišja dosežena izobrazba?

- a) Osnovnošolska ali manj
- b) Srednješolska
- c) Višješolska ali visokošolska

4. Ste:

- a) Delovno aktivni
- b) Brezposelni, vendar iščete zaposlitev
- c) Doma po lastni volji zaradi otrok
- d) Drugo:

5. Imate otroke?

- a) Da
- b) Ne

5.1. (NE) Kdaj si želite oblikovati družino?

- a) Do 24. leta
- b) Od 25. do 29. leta
- c) Od 30. do 35. leta
- d) Po 36. letu
- e) Drugo:

5.2. (DA) Kdaj ste oblikovali družino?

- a) Pred 24. letom
- b) Med 25. do 29. letom
- c) Med 30. do 35. letom
- d) Po 36. letu
- e) Drugo:_____

6. Menite, da je danes veliko žensk, ki se odločijo za kariero (npr. čakajo na pogodbo za nedoločen čas) in s tem odložijo materinstvo?

- a) Da
- b) Ne

7. Ali ste tudi sami zaradi kariere odložili ali še odlašate z materinstvom?

- a) Da
- b) Ne
- c) Drugo:

8. Na ocenjevalni lestvici označite, koliko se s posamezno trditvijo strinjate oz. koliko trditev velja za vas.

	Sploh ne velja	Delno velja	Včasih velja	Pogosto velja	Vedno velja	Nimam moža/partnerja/slужbe
Mož/partner ima več prostega časa kot jaz.						
Mož/partner se lažje kot jaz odpravi na dodatno strokovno usposabljanje (seminarji, izobraževanja, strokovna srečanja, itd.).						
Nimam časa za aktivnosti namenjene le meni, ker potencialne proste trenutke zaradi siceršnjih službenih obveznosti namenim družini.						
Zaradi družinskih obveznosti in odsotnosti morajo moje obveznosti v službi večkrat opraviti drugi.						
Z možem/partnerjem si enakovredno deliva gospodinjsko in skrbstveno delo.						
Več časa bi rada preživela z otroki.						

Zaradi službenih obveznosti velikokrat zamudim tekme, nastope in druge aktivnosti svojih otrok.

Velikokrat sem v dilemi, komu v danem trenutku dati prednost, družini ali službi.

Zaradi bolezni otrok sem velikokrat bolniško odsotna.

Ko v službi zaradi dela ostanem tudi izven delovnega časa, imam slabo vest zaradi družine.

Doma veliko razmišljam o službi, spremljam službeno elektronsko pošto itd.

9. Kdo v vaši družini skrbi za gospodinjstvo? Možnih je več odgovorov

	Kuhanje	Sesanje	Likanje	Čiščenje kopalnice	Prevoz otrok na njihove aktivnosti
Jaz					
Partner					
Delo si deliva					
Otroci					
Moji ali partnerjevi starši					
Zunanji izvajalci (čistilka, ...)					

10. Kaj vam pomeni več?

- a) Kariera
- b) Družina
- c) Drugo:

11. Ste imeli kdaj možnost napredovanja na poklicni poti pa ste zaradi družine to odložili?

- a) Da
- b) Ne

11.1. (Ne) Zakaj?

- a) Možnosti za napredovanje sploh nisem imela.
- b) Ker sva se s partnerjem dogovorila, da bova družino in službo med sabo enakopravno usklajevala.
- c) Ker sva se s partnerjem odločila, da bom kariero delala jaz in bo on skrbel za gospodinjstvo in otroke.
- d) Drugo: _____

11.2. (Da) Zakaj?

- a) Lahko bi napredovala, ampak sva se s partnerjem odločila, da si ustvariva družino.
- b) Lahko bi napredovala, ampak sem želela imeti več časa za svoje otroke, tako sem priložnost zavrnila.
- c) Drugo: _____

12. Če bi lahko še enkrat izbirali, bi se odločili drugače?

- a) Odločila sem se za družino, če bi imela možnost, bi raje gradila na svoji karieri.
- b) Odločila sem se za kariero, če bi imela možnost, bi se raje posvetila družini.
- c) Zdaj usklajujem oboje, če bi imela možnost, bi se raje posvetila samo družini.
- d) Zdaj usklajujem oboje, če bi imela možnost, bi se raje posvetila samo karieri.
- e) Ni mi žal, da sem se posvetila samo družini.
- f) Ni mi žal, da sem se odločila za kariero.
- g) Usklajujem družino in kariero, še enkrat bi storila enako.
- h) Drugo:

13. Kakšni bi bili po vašem ustrezni pogoji, da bi se lahko ženske brez težav odločale in izbirale med kariero in družino?

7.2. Vprašanja za intervju

Spoštovana ga. Manica Janežič Ambrožič, pozdravljeni!

Sem Kaja Kolar, dijakinja zadnjega letnika I. Gimnazije v Celju in pri predmetu SOCIOLOGIJA pripravljam raziskovalno nalogo z naslovom »Dilema sodobnih žensk: Družina ali kariera«, ki bo tudi del mojih maturitetnih obveznosti. V svojo nalogo bom vključila tudi intervju z znano žensko s kariero, kar vi zagotovo ste. Hvaležna vam bom, če si boste vzeli čas in mi odgovorili na spodnja vprašanja. Najlepša hvala že vnaprej.

1. Kot mi je znano, ste bila tudi vi dijakinja I. Gimnazije v Celju. Kako ste se za gimnazijo odločili in kam vas je pot nesla naprej?
2. Kaj je vplivalo na vašo izbiro poklica?
3. Imate družino, otroke. Ali ste si že od nekdaj želeli družino in ali ste razmišljali o njej v povezavi z izbiro karijerne poti? Če ste, v kakem smislu?
4. Kako je torej izbira poklicne poti vplivala na oblikovanje vaše družine?
5. Kaj vam predstavlja večje »breme«, družina ali služba?
6. Kaj vam pomeni kariera?
7. Kako je biti na visokem in odgovornem položaju kot ženska z družino?
8. Kako usklajujete vsakodnevne opravke z družino in službo?
9. Kako svojo kariero in družino usklajujeta s partnerjem?
10. Kaj so po vašem prednosti/slabosti žensk, ki so odločijo za družino in kariero?
11. Menite, da imate kot ženska težjo/lažjo pot pri oblikovanju dobre kariere kot moški in zakaj?
12. Kako bi svetovali mladim dekletom, ki se danes odločajo za svojo poklicno pot in imajo podobne dileme (družina ali/in kariera)?

Hvala. Lep pozdrav,

Kaja Kolar

13. februar 2019